

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE POSKYTOVANÁ
ČESKOU REPUBLIKOU**

Autor práce: Kamila Kvardová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Štěpánu Kavanovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KVARDOVÁ, K. *Rozvojová spolupráce poskytovaná Českou republikou: bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2017. 74 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Klíčová slova: pomoc, charita, spolupráce, organizace, agentura

Bakalářská práce se zabývá zpracováním informací o rozvojové spolupráci. Poskytuje obecný přehled a vysvětlení tohoto pojmu. Konkrétně se zaměřuje na Českou republiku a její rozvojovou spolupráci vůči třetím zemím. Pojednává o tom, jakým způsobem Česká republika řeší problémy v chudých rozvojových zemích. Dále se zabývá humanitární pomocí, kterou charakterizuje. Zahrnuje nevládní neziskové organizace, jako pojem a dále je zde uvedena konkrétní nezisková organizace v Českých Budějovicích.

Co se týče praktické části, je v práci uveden polo-řízený rozhovor se zaměstnanci Diecézní charity, kteří popisují, na jakém principu tato charita funguje a jak pomáhá chudým zemím. Jsou zde popsány jejich zkušenosti. Cílem je zjistit, zda jsou tyto organizace vůči třetím zemím efektivní.

ABSTRACT

KVARDOVÁ, K. *Developing Cooperation provided by the Czech Republic: bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2017. 74 s. Supervisor : Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Key words: aid, charity, cooperation, organization, agency

The bachelor thesis deals with the processing of information about developing cooperation. It provides general knowledge and explanation of this concept. Specifically, it focuses on the Czech Republic and its developing cooperation relating to the third countries. It also describes how the Czech Republic solves problems in poor developing countries. It deals with humanitarian aid, which it characterizes, as well. It includes non-governmental organizations as a concept and it presents a non-profit organization in České Budějovice, particularly.

Concerning the practical part, there is a semi-controlled interview with the staff of the Diocesan Charity, who describe the principle of this charity and how this charity helps poor countries. Their experience is described here. The aim is to find out if these organizations are effective in relation to the third countries.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Humanitární pomoc.....	10
2.1 Historie světových a českých humanitárních organizací	12
2.2 Humanitární charta	12
2.3 Mezinárodní humanitární právo	13
2.4 Formy humanitární pomoci poskytované do zahraničí	14
2.5 Adopce na dálku	15
3 Rozvojové cíle tisíciletí.....	16
3.1 Odstranění extrémní chudoby a hladu.....	16
3.2 Dosažení základního vzdělání pro všechny.....	18
3.3 Prosazování rovnosti pohlaví a posílení role žen ve společnosti	19
3.4 Snížení dětské úmrtnosti	20
3.5 Zlepšení zdraví matek	21
3.6 Boj s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi.....	21
3.7 Zajištění udržitelného stavu životního prostředí	24
3.8 Budování světového partnerství pro rozvoj.....	27
4 Humanitární pomoc v České republice	31
4.1 Současný systém poskytování humanitární pomoci ze strany ČR	32
4.2 Občanské sdružení ADRA	32
4.3 Armáda spásy	35
4.4 Český červený kříž	37
4.5 Charita Česká republika	39
4.6 Člověk v tísní.....	42
5 Rozvojová spolupráce	45
5.1 Aktéři rozvojové spolupráce.....	45
5.2 Základní témata rozvojové spolupráce	46

5.3	Konkrétní podoby rozvojové spolupráce	48
5.4	Historie rozvojové spolupráce	50
5.5	Koncepce rozvojové spolupráce ČR na období 2010-2017	50
6	Zahraniční pomoc.....	52
6.1	Formy zahraničí rozvojové pomoci.....	53
6.2	Zahraniční rozvojová pomoc a OECD	53
6.3	Česká republika a zahraniční rozvojová pomoc	54
6.4	Rozvojová agentura	56
7	Nestátní neziskové organizace	57
7.1	Historie třetího sektoru od roku 1989.....	58
7.2	České fórum pro rozvojovou spolupráci	59
8	Vlastní šetření s panem Romanem Tlapákem.....	61
9	Vlastní šetření s Bc. Evou Emingrovou a paní Tatjanou Šerákovou	64
10	Diskuze.....	66
	Závěr	68
	Seznam použitých zdrojů	70
	Ostatní zdroje	71
	Seznam zkratk	72
	Seznam obrázků a tabulek.....	74

Úvod

Tématem bakalářské práce je rozvojová spolupráce poskytovaná Českou republikou. Autorka si toto téma vybrala proto, že v dnešním světě je mnoho chudých zemí, které mají problémy, co se týče potravinové bezpečnosti, finanční diference, přístupu k lidským potřebám lidského života (vzdělání, zdravotnictví atd.). Příkladem je aktuální problém s hladem, který je poměrně velký. Dá se říci, že v Evropě si to lidé tolik neuvědomují, jelikož oproti jiným částem světa žijí v blahobytu. V současné době se ve světě rozdíly zvětšují, místo toho, aby se zmenšovaly. Právě rozvojová pomoc se snaží bojovat proti neštěstím, jako je chudoba, různé choroby, přírodní katastrofy, konflikty a mnoho dalších. Jejím výsledkem mohou být společenské změny nebo snížení chudoby, které bývá nejčastější.

Rozvojová pomoc je poměrně nedávným vynálezem. Její počátky lze hledat v založení OSN v roce 1945, dále ve fungování institucí, jako je Mezinárodní měnový fond nebo Světová banka. Jedná se o souhrn činností, které jsou hrazeny ze státního rozpočtu, a jejich cílem je, jak již bylo zmíněno odstranění chudoby, ekonomický a sociální rozvoj a také ochrana životního prostředí. Problémy, které se této spolupráce týkají, jsou velmi provázané a složité. Zásah do jedné oblasti se většinou projeví i v oblasti druhé.

Česká republika má, co se týče zahraniční rozvojové spolupráce dlouhou tradici, ale efektivněji začala působit až s přijetím mezinárodních závazků, po svém vstupu do OECD v roce 1995 a do EU v roce 2004. Dále Českou republiku řadíme mezi čtyřicet nejbohatších zemí světa a tím pádem má závazky poskytovat podporu chudším zemím. Ministerstvo zahraničních věcí, které je v této oblasti hlavní odpovědnou institucí, hledá cesty, jak pomoci rozvíjejícím se zemím dosáhnout udržitelného hospodářského růstu a současně s tím zachovat sociální spravedlnost, jak propojit svobodu s bezpečností a ekonomický rozvoj s ochranou životního prostředí.

Tato práce shromažďuje poznatky zaměstnanců organizací, které chudým zemím určitým způsobem pomáhají. Dále obsahuje hodnocení, zda jsou tyto způsoby pomoci efektivní a úspěšné.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je charakterizovat pojem rozvojová spolupráce, zpracovat o ní informace, zjistit jakým způsobem tato spolupráce napomáhá chudým rozvojovým zemím a jaká je její účinnost a efektivita. Dílčím cílem práce je charakteristika neziskových nevládních organizací a charakteristika České rozvojové agentury. Co se týče praktické části, bude práce zaměřena na Diecézní charitu se sídlem v Českých Budějovicích. Toto vlastní šetření zjišťuje, jak tato organizace funguje ve vztahu k chudým rozvojovým zemím, zda je efektivní a jakými formami tyto země podporuje.

Při zpracování bakalářské práce autorka využila především odborné literatury, články a internetové zdroje. Jsou zde využity metody analýzy a polo-řízený rozhovor. Analýza je retrospektivní zkoumání určitého problému, tzn. výzkum jevů, které se odehrály nebo byly zaznamenány v jiné době a na jiném místě. Techniky analýzy dat se dělí na konstruktivní, typologickou a obsahovou analýzu dat. Co se týče konstruktivní analýzy dat, tak zde na základě poznatků chceme něco konstruovat. Typologická analýza dat porovnává klasifikaci u téhož jevu, třídí se na body. Obsahová analýza dat je studium dokumentů s cílem uspořádat poznatky a odhalit skryté souvislosti. Rozhovor lze rozdělit na řízený, kdy jsou otázky jasně napsané, na polo-řízený, kdy se otázky mohou během rozhovoru změnit a na volný u kterého otázky nejsou předem připravené. Tato práce je konstruovaná do 10 kapitol.

2 Humanitární pomoc

Jedná se o neodkladnou, bezprostřední a krátkodobou pomoc. Poskytuje se po dobu, kdy postižená země ještě není schopna určitým způsobem samostatně fungovat. Její reakce se váže na konkrétní krizi, která právě trvá. Tato pomoc se poskytuje, pokud určitou oblast zasáhnou například rozsáhlé povodně, zemětřesení, válečné konflikty nebo období sucha, které může způsobit hladomor. V této práci se humanitární pomoc vyskytuje, protože velmi často předchází pomoc rozvojovou a je důležité si ji určitým způsobem specifikovat.

Důležitá je zde především rychlost zásahu v dané zemi, zhodnocení situace na místě a zejména finanční prostředky, které jsou zemi poskytnuty. Také ji lze vymezit podle zákona 151/2010 sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí. Tento zákon humanitární pomoc definuje, jako souhrn činností, které jsou placeny ze státního rozpočtu, jejich cílem je zamezit především ztrátám na životech a újmě na zdraví, dále snížit utrpení a obnovit základní životní podmínky lidí po vzniku mimořádné události. Tato pomoc by také měla předcházet vzniku mimořádných událostí a jejich negativním následkům. Do humanitární pomoci se zahrnuje i prevence katastrof, jde například o stavbu vhodnějších a bezpečněji situovaných obydlí v oblastech s častým výskytem tropických cyklón.¹

Základní potřeby, které by měly být touto pomocí zajištěny, jsou ochrana civilního obyvatelstva, poskytnutí jídla, vody, hygienického zázemí, přístřeší, zdravotní péče a další druhy pomoci, které se poskytují ve prospěch obětí katastrofy s cílem zajištění obnovy jejich dosavadního života a normálních životních podmínek. Humanitární pomoc může být na rozdíl od pomoci rozvojové poskytnuta také do vyspělých zemí, které jsou postižené humanitární katastrofou, často se jedná především o přírodní katastrofy. Příkladem je zemětřesení, které se stalo v Itálii v srpnu a říjnu v roce 2016.

Humanitární organizace rozlišují tři fáze poskytování humanitární pomoci. Jedná se o pomoc okamžitou, časnou rehabilitaci a fázi obnovy. Okamžitá pomoc, o které lze hovořit, jako o pomoci krizové, se vztahuje na dobu prvních dvou týdnů po katastrofě a zahrnuje především elementární pomoc, která se zaměřuje na záchranu životů a podporu přeživších.

---

¹ DUŠKOVÁ, Lenka. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2948-9.

Časná rehabilitace se vztahuje na období 2 týdnů až 3 měsíců po katastrofě. Jedná se především o péči osob, které jsou vysídleni kvůli katastrofě, dále o poskytnutí náhradního přístřeší, vody, potravin, zdravotní či psychosociální péče.

Dále je zde snaha o rychlou obnovu základní infrastruktury. Týká se to hlavně vody, elektřiny, dopravního spojení, zdravotnického zařízení nebo školy. Tato fáze zahrnuje vyhodnocení škody a potřeby obnovy, které při katastrofách zejména většího rozsahu ústí do zpracování komplexního plánu obnovy. Třetí fáze může trvat nejdéle dva roky.²

Jsou zde 4 základní principy, kterými se má humanitární pomoc řídit: (a) lidskost- zde je účelem, jak záchrana životů, tak zmenšení lidských útrap; (b) nestrannost- humanitární pomoc se vyskytuje především na základě identifikovaných potřeb, není zde rozlišení mezi příjemci podle jiných kritérií; (c) neutralita- spočívá v tom, že pokud vzniknou ozbrojené nebo jiné konflikty, tak se pomoc nepřiklání k žádné ze stran sporu; (d) nezávislost- cíle pomoci nemají dopad na politické, ekonomické, ale ani na jiné zájmy dárců nebo příjemců.

Za klíčové aktéry humanitární pomoci jsou považovány (a) bilaterální donoři- lze mezi ně zařadit také Evropskou komisi; (b) mezinárodní organizace- zde se hovoří především o Organizaci spojených národů; (c) nevládní organizace- mezi ty nejznámější patří například Červený kříž, Červený půlměsíc nebo Lékaři bez hranic, kteří mají oproti bilaterálním donorům určité výhody při poskytování humanitární pomoci, jsou nestranné a flexibilní, mohou operovat v oblastech, které jsou kontrolované různými znepřátelenými ozbrojenými skupinami; (d) státy-zejména členské země Evropské unie, USA, Japonsko apod. (e) ozbrojené složky- tyto složky zaručují bezpečné prostředí pro zajištění dávek humanitární pomoci, také se mohou samy podílet na její distribuci.

---

² DUŠKOVÁ, Lenka. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2948-9.

2.1 Historie světových a českých humanitárních organizací

Ve švýcarské Ženevě byly položeny roku 1863 základy Mezinárodního výboru Červeného kříže, což je jedna z nejnámějších humanitárních organizací. V roce 1919 vznikla britská organizace Save the Children. Jedná se o organizaci zabývající se humanitární pomocí, která se poskytuje dětem po celém světě. International Rescue Committee (IRC) je americká organizace, která byla vytvořena ve třicátých letech. Sloužila na pomoc Židům, kteří utíkali z nacistického Německa a po nějaké době, se vyvinula v jednu z největších světových humanitárních organizací. Dále byly založeny britský Oxfam nebo americký CARE. Tyto organizace reagovaly na útrapy druhé světové války. Lékaři bez hranic, což je organizace francouzská, začala fungovat na konci šedesátých let. V ČR se řadí mezi důležité humanitární organizace po roce 1989 Česká katolická charita a společnost Člověk v tísni.³

2.2 Humanitární charta

Charta vyjadřuje snahu konkrétních organizací, které jsou ochotny a schopny dodržovat principy a jejich závazky. Tyto organizace se také snaží docílit Minimálních standardů. Zaoberá se důležitými požadavky na zachování života a také důstojnosti osob, které postihla nějaká katastrofa. Humanitární organizace, které se určitým způsobem vážou k této chartě a k minimálním standardům slibují, že dodrží uvedenou kvalitu práce při pomoci lidem, které zasáhla přírodní katastrofa nebo ozbrojený konflikt. Tyto organizace také prosazují dodržení základních humanitárních principů. Co se týče standardů, tak ty usilují o rozvedení a zkonkrétnění požadavků na zachování života a důstojnosti osob s ohledem na dodávky vody, dodržování hygienických zásad, výživu, přerozdělování potravin, poskytnutí nouzového přístřeší a zdravotní péče. Humanitární charta a Minimálními standardy zlepšují úroveň odpovědnosti a snaží se poskytnout humanitární pomoc.⁴

Důležitým principem humanitární charty je především právo na důstojný život, které se pojí s ustavením zákonů týkajících se práva na život, na odpovídající životní úroveň a na ochranu od nelidského a krutého zacházení nebo trestání. Hlavní zásadou je neodepření životně důležité pomoci.

---

³ Exnerová, V. (ed.) (2005): Globální problémy a rozvojová spolupráce: Témata o která se lidé zajímají, Praha, Člověk v tísni.

⁴ Humanitární charta a Minimální standardy pro humanitární pomoc: projekt Sphere. Praha: Portál, c2003. ISBN 80-7178-865-1.

Další je princip nevystavení opětovnému ohrožení, rozumíme tím, že žádný uprchlík či migrant nesmí být poslán zpět do státu, ve kterém mu hrozí nebezpečí, je zde ohrožen jeho život či svoboda, nebo mu hrozí nebezpečí na základě rasy, národnosti, náboženství nebo politickým názorům. Posledním principem je rozdíl mezi bojujícími a civilisty. Rozlišení mezi bojujícími a mezi civilisty vyzdvihují zejména Ženevské konvence z roku 1949 a také jejich Doplňující protokoly z roku 1977. Civilisté jsou chráněni mezinárodním humanitárním právem a mohou být také chráněni před kterýmkoliv útokem.

2.3 Mezinárodní humanitární právo

Jedná se o soubor norem veřejného mezinárodního práva, které upravuje vedení ozbrojených konfliktů za účelem snížení lidských útrap a omezení materiálních škod, které mohou způsobit tyto konflikty. Humanitární právo sdílí všechny základní charakteristiky mezinárodního práva veřejného a také se řadí do odvětví veřejného práva. Předmětem právní úpravy je vedení ozbrojených konfliktů, jak konfliktů mezinárodních, tak těch, které již mezinárodní charakter nemají. Účelem humanitárního práva není zmenšení účinnosti vojenských operací. Cílem právní úpravy je zmírnit utrpení, které přináší válka. Humanitární právo brání tomu, co není nezbytné pro dosahování válečných cílů. Humanitární právo nelze zaměnit s jinými odvětvími mezinárodního práva, ale s některými můžeme nalézt určitou shodu. Základem soudobého mezinárodního humanitárního práva jsou Ženevské úmluvy. Jsou celkem čtyři, jedná se o Ženevskou úmluvu o zlepšení osudu raněných a nemocných v polních armádách, která má za úkol chránit raněné a nemocné vojáky, lékaře, zdravotnický personál a také duchovní. Druhá je Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných a ztroskotaných příslušníků ozbrojených sil na moři. Třetí je Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci a poslední je Ženevská úmluva o ochraně civilních osob v době války.⁵

Humanitární právo se vyznačuje zejména čtyřmi specifickými rysy. Za prvé mezinárodní humanitární právo se charakterizuje podle předmětu úpravy, které udává do pořádku situaci extrémního násilí. Za druhé je toto právo specifické okruhem adresátů norem. Za třetí volí určité specifické metody právní regulace. A za čtvrté je charakteristické svými prameny. Mezinárodní humanitární právo lze rozdělit do dvou větví, které jsou nazvány podle měst, kde byly sjednány příslušné mezinárodní úmluvy.

---

⁵ JUKL, M. Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly. Praha: Český červený kříž, 2000.

Jedná se o Haagské právo, které tvoří pravidla pro vlastní vedení bojových operací, upravuje účast na nepřátelství, bojové prostředky a metody vedení boje, preventivní opatření při útoku a proti následkům útoku, ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a válečnou neutralitu. Druhou větví je Ženevské právo, které upravuje ochranu obětí ozbrojených konfliktů.

Jde o osoby, které za ozbrojeného konfliktu upadly do moci nepřátelské strany a z důvodu této zranitelnosti vyžadují právní ochranu. Oběťmi ozbrojeného konfliktu rozumíme zranění lidé, nemocní, váleční zajatci, trosečníci nebo civilní osoby, které jsou v moci zneprátené strany.⁶ Prameny mezinárodního humanitárního práva jsou mezinárodní smlouva a mezinárodní obyčej.

2.4 Formy humanitární pomoci poskytované do zahraničí

Formy okamžité humanitární pomoci dělíme na pomoc záchrannou, materiální, finanční, poradenskou a kombinovanou. Co se týče záchranné humanitární pomoci, tak zde jsou připraveny speciální typy odřadů. Odřadem rozumíme vojenství či dočasně organizovaný celek ke splnění určitého bojového nebo jiného úkolu. Obvykle se skládá z jednotek různých druhů vojsk. Odřady jsou složeny tak, aby odpovídaly potřebám v místě, kde se stala mimořádná událost. Rozlišujeme požární odřad, povodňový odřad, USAR odřad apod. Členy odřadu jsou především příslušníci HZS ČR, také mohou být součástí příslušníci kynologických brigád, Policie ČR apod.⁷ Materiální humanitární pomoc je poskytována na základě žádosti postiženého státu, tato žádost je ihned poté českou stranou zvážena a humanitární pomoc je případně Českou republikou poskytnuta. O této pomoci rozhoduje také Ministerstvo vnitra v dohodě s Ministerstvem zahraničních věcí.

Co se týče finanční humanitární pomoci, tak o jejím poskytnutí do zahraničí rozhoduje Ministerstvo zahraničních věcí ČR spolu s generálním ředitelstvím HZS ČR. Tato pomoc je poskytována prostřednictvím mezinárodních organizací nebo přímo na bankovní konto, které určí postižený stát. Při poradenské humanitární pomoci jsou vyslány Českou republikou do postižené oblasti specialisté a odborníci.

---

⁶ FUCHS, Jiří. Mezinárodní humanitární právo. Praha: Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informačních služeb, 2007. ISBN 978-80-7278-424-0.

⁷ Humanitární pomoc, to není jen pomoc materiální nebo finanční – Hasičský záchranný sbor České republiky. *Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Copyright © 2017 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/humanitarni-pomoc-to-neni-jen-pomoc-materialni-nebo-financni.aspx>

Dále Česká republika může poskytovat důležité informace, které směřují k zamezení ztrát na lidských životech nebo také k omezení materiálních škod. Kombinovanou humanitární pomocí rozumíme kombinaci předchozích čtyř forem pomoci.

2.5 Adopce na dálku

Tato forma pomoci se uskutečňuje pomocí nevládních neziskových organizací a církví. Dárce může být například jednotlivec, rodina, organizace nebo neformální skupiny. Jedná se o sponzory nebo o adoptivní rodiče. Příjemcem je většinou dítě popřípadě senior. Dočasný vztah mezi příjemcem a dárce je založen především na zasílání finančních příspěvků a také na výměně informací. Finanční příspěvky od dárce jsou určeny buď přímo příjemci, například na uhrazení životně důležitých potřeb, dále komunitě na určitý rozvojový projekt například na výstavbu školy.

Převod finančních prostředků probíhá, jak již bylo zmíněno přes nevládní neziskové organizace. Co se týče výměny informací, tak ta spočívá v písemném kontaktu mezi dárce a příjemcem. Neziskové organizace zprostředkovávají například překlad, kontrolu a doručování zásilek, dále zajišťují dárce přístup k informacím o dítěti. Tyto informace se týkají například jeho zdravotního stavu, školního prospěchu nebo situace v jeho rodině. Dárce se s příjemcem může setkat i osobně a to jen ve výjimečných případech.

3 Rozvojové cíle tisíciletí

Úkolem rozvojových cílů tisíciletí je odstranění extrémní chudoby, jejích příčin a následků. Toto vše ztvrdilo v září roku 2000 všech 189 členských států OSN spolu s Vatikánem a se Švýcarskem na Summitu tisíciletí. Je zde 8 prioritních rozvojových cílů, které jsou zpracovány do osmnácti úkolů. Součástí této mezinárodní kampaně je také česká akce, která je nazývána Česko PROTI chudobě.

Této společné aktivity se účastní sítě, které sdružují organizace se zaměřením na rozvojovou pomoc, jako je například české Fórum pro rozvojovou spolupráci nebo Asociace pro FAIRTRADE. Dále se jí účastní sdružení ekologických organizací Zelený kruh.⁸

3.1 Odstranění extrémní chudoby a hladu

Na světě žije 2,2 miliardy dětí a pod hranicí chudoby jich žije kolem 1 miliardy. Tyto děti jsou v důsledku chudoby připraveni o dětství, je také ohroženo různými nemocemi a podvýživou. Hlavními důsledky chudoby je především masivní migrace, lov divokých a velmi často i ohrožených druhů zvířat na maso, kriminalita, kam řadíme také obchod s lidmi a dětskými otroky. Závažné jsou také dopady na životní prostředí, což je například odlesňování či znečišťování zdrojů pitné vody. V poměrně bohatších zemích způsobuje chudoba například vyloučení ze společnosti a tím pádem se zvyšuje riziko, kdy se tyto skupiny angažují v extrémistických nebo teroristických organizacích.

Dále je důležité odstranit příčiny chudoby. Hlavními příčinami jsou například příčiny ekonomické, především vysoká zadluženost rozvojových zemí, také nízké a kolísající ceny přírodních zdrojů, surovin či zemědělských produktů na světových trzích.

Dalším důležitým aspektem je vysoká nezaměstnanost a nedostačující dopravní a technická infrastruktura. Příčinou jsou také demografické faktory, jako je vysoká hustota obyvatelstva, především v zemích, jako je Rwanda, Indie, Čína, Indonésie a dalším důležitým aspektem je nízké vzdělání či absence záchranné sociální sítě. Nedostačující zdravotní péče a nerovnost žen je také jednou z příčin chudoby, nelze díky těmto podmínkám vytvářet bohatství společnosti.

---

⁸ TOŽIČKA, Tomáš, ed. *Příliš vzdálené cíle: rozvojové cíle tisíciletí : manuál globálního rozvojového vzdělávání*. Praha: Educon, 2008. ISBN 978-80-254-3279-2.

Dětská podvýživa je zvláštním případem, protože děti jsou mnohem více zdravotně ohroženy než dospělí lidé. Nedostatkem jídla je mnoho dětí opožděno ve svém fyzickém a psychickém vývoji a mají sklon podléhat infekčním nemocem, jako jsou průjemy nebo zápal plic.

Faktem je, že kolem 60 procent úmrtí dětí v rozvojovém světě souvisí s podvýživou. Řešení tohoto problému musí jít ruku v ruce s akcemi, které odstraňují chudobu a zvyšují vzdělanost a péči o zdravotní stav podvyživených lidí. Prioritami pro snížení počtu podvyživených lidí je zvýšení zemědělské produktivity v chudých venkovských oblastech tzn. nahrazování exportních plodin těmi, které zajistí obyvatelům dostatek potravy. Další prioritou je nezasahovat do práva na potravinovou bezpečnost konkrétního státu a prosazování udržitelného způsobu využívání přírodních zdrojů, především způsobu obdělávání půdy, které nevede k vyčerpání a erozi půdy. Větší podpora výzkumu v zemědělství a rozšiřování znalostí o výživě a udržitelných metodách obhospodařování půdy. Poslední prioritou pro snížení počtu podvyživených lidí je investice do zlepšení infrastruktury na venkově, vybudování kapacit pro skladování a zpracování úrody, dopravních komunikací.

Obr. č. I. Tabulka statistiky chudoby v čase⁹

Počet podvyživených lidí:	862.887.898
Počet lidí s nadváhou:	1.639.212.084
Počet lidí bez přístupu k pitné vodě:	620.756.277
Počet lidí infikovaných virem HIV:	38.859.537
Počet lidí zemřelých hladem (dnes):	13.696
Počet lidí zemřelých na malárii (dnes):	1.202

⁹ Statistiky chudoby v čase | missio.cz - Papežská misijní díla. missio.cz - Papežská misijní díla [online]. Dostupné z: <http://www.missio.cz/statistiky-chudoby-v-case/>

3.2 Dosažení základního vzdělání pro všechny

Co se týče chudoby, tak s ní je spojeno i vzdělání dětí v rozvojových zemích. Díky nedostatku finančních prostředků jim je odepřena možnost vzdělávat se. Přístup ke vzdělání patří mezi základní lidská práva jmenovaná Všeobecnou deklarací lidských práv. Mnoho rodin není schopno ušetřit například jen na cestu do školy pro své děti.

Není pro ně vzdělání určitou hodnotou, protože potřebují, aby jejich potomci pracovali doma nebo mimo domov. S problémy, které se týkají dostupnosti a kvality vzdělání v nejchudších zemích světa se snaží bojovat mezinárodní společenství například prostřednictvím programu „Vzdělání pro všechny“. Jedním z problémů je také docházka. Je zde velké množství dětí, které sice do škol nastoupí, ale z různých důvodů ji nedokončí. Důvody mohou být různé nemoci, sezónní práce, nedostatek finančních prostředků na pokrytí školného apod.

Například opakování ročníku činí pro rodiče opět další náklady, ale také pro stát. Další náklady jsou také za povinnou školní uniformu. Dalším problémem je také vzdělání pedagogů, v mnohých školách vyučují lidé, kteří nemají příslušné vzdělání, jsou nekvalifikovaní.

Tento problém je daný tím, že nedostatek peněz na vzdělání způsobuje, že platy učitelů v rozvojových zemích jsou nízké a podmínky pro práci neadekvátní. Co se týče práce dětí, tak ti pracují v různých odvětvích, ale především v zemědělství. Při omezeném množství financí rodiny se do školy dostane spíše chlapec než děvče. Například žena musí každý den nosit vodu z velké vzdálenosti nebo musí celodenně pracovat na poli a na vzdělávání jí tím pádem nezbývá čas.¹⁰

Jak již bylo zmíněno, v sídle OSN v Dakaru byla roku 2000 podepsána mezinárodní rámcová dohoda Vzdělání pro každého. Tato dohoda zavazuje vlády k vypracování národních vzdělávacích plánů a také k zajištění prostředků pro jejich realizaci. Co se týče bodů dohody, tak se jedná o vytvoření předškolního stupně, přístup všech dětí k základnímu vzdělání, zvyšování vzdělanosti mládeže a také dospělé populace, odstranění rozdílů mezi pohlavími, co se týče dostupnosti vzdělání a posledním bodem je zvyšování kvality vzdělávání.

---

¹⁰ Vzdělání|Rozvojovka.cz. *Rozvojovka.cz* [online]. Copyright ©2011 [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/vzdelani>

Finančně na projekty přispívá UNESCO, ale také se zde angažuje Organizace OSN pro výživu a zemědělství prostřednictvím programu School meals. Jedná se o denní přípravu jednoho teplého jídla pro žáky. Tím pádem mají rodiče motivaci posílat své děti do školy.

Také je zde program Take Home Rations, kdy se rodinám vyplatí za každý trimestr, který jejich dcery dokončí, určitý objem potravin. Vzdělání poskytuje možnost, aby se člověk mohl vyvíjet a mohl změnit své postavení ve společnosti. Vzdělání je základní předpoklad pro zlepšení životní úrovně obyvatel rozvojových zemí.

3.3 Prosazování rovnosti pohlaví a posílení role žen ve společnosti

Ženy jsou v rozvojových zemích často odsouvány do podřadných, nebezpečných a často i úmorných společenských pozic. Pokud se tato pozice žen v chudých zemích nezmění, tak nelze dosáhnout rozvoje a trvalého míru. Na světě žije převážně dvakrát více chudých žen než mužů, už z tohoto tvrzení je patrné, že chudoba obyvatele planety nepostihuje rovnoměrně.

Ve většině muži vlastní a ovládají více ekonomických a přírodních zdrojů, jsou také více zastoupeni ve vojenské, politické, náboženské nebo společenské oblasti. Nerovnost pohlaví je očividná také ve vzdělání, kde je sice vidět určitý pokrok, obzvláště v Latinské Americe nebo ve východní Asii, ale problém se vzděláním je konkrétně stále v jižní Asii nebo subsaharské Africe. Tím pádem je už dnes jisté, že se cíle nepodařilo dosáhnout na 100%. Například v Jižní Asii dnes pokračuje ve studiu na střední škole jedna dívka ze dvou, co se týče subsaharské Afriky, tak jen každá třetí.

Společenskou roli žen neposiluje jen vzdělání, ale také přístup ke zdrojům, jako je půda, energie či finance. Tyto zdroje mají určitou schopnost na ovlivnění jejich dosavadních životů. Rozvojové aktivity se tak musí zaměřit konkrétně na rozvoj infrastruktury, na institucionální podporu žen, na vlastnictví půdy, rovnoprávnost v oblasti zaměstnanosti, vymahatelnost v oblasti zdravotnictví a ochranu před násilím.

Existují různé menší nebo regionální projekty, jako například botswanský projekt Diphšana, který podporuje dívky, aby v případě těhotenství nemusely přerušit studium. Indická svépomocná organizace SEWA, která nabízí pracujícím ženám služby typu mateřských škol nebo pojištění.

Co se týče oblasti zaměstnanosti, zde by ženám pomohlo zlepšení systému sociálního zabezpečení, který díky chudobě nelze snadno vybudovat.¹¹

3.4 Snížení dětské úmrtnosti

Míra dětské úmrtnosti se snižuje ve všech rozvojových zemích s výjimkou Společenství nezávislých států sdružující většinu bývalých sovětských republik. Například v roce 2003 žilo v Německu, Francii, Řecku a Itálii dohromady 10,6 miliónů dětí. Ve stejném počtu jich v tom samém roce celosvětově zesnulo. Například v subsaharské Africe míra úmrtnosti zůstává stejně vysoká. Na 1000 narozených připadá 174 zemřelých.

Dítěti rodičů, kteří mají nízké příjmy, hrozí 20krát vyšší riziko, že se nedožije dospělosti, než jeho vrstevník, který pochází z bohaté rodiny. Už teď je jasné, že tento cíl se bohužel nesplní. Co se týče základních strategií pro redukcii dětské úmrtnosti, jsou zde konkrétní opatření.

Prvním z nich je snížení výskytu dětských chorob a biologických faktorů, které tyto choroby způsobují, je to například kvalitní výživa, pitná voda, přístup k základní hygieně, lékům apod. Vhodně realizovat konkrétní prevence, například podporovat kojení a dbát o zdraví kojících žen. Zmenšit socioekonomickou nerovnost jako spoluvivníka dětské úmrtnosti. Zlepšit zdravotní systémy, protože je díky nim lze realizovat preventivní opatření. Zvýšit finanční dotace zdravotních programů zaměřených na děti v rozvojových zemích.

Například jen samotné očkování zachránilo mnoho nejen dětských životů. Například země jako Namíbie, Botswana, Malawi nebo Jihoafrická republika snížily díky očkování počet úmrtí od roku 2000 téměř na nulu. Nejzávažnější jsou nemoci infekční, na které v chudých zemích zemře 40 procent obyvatel a v bohatých zemích je to pouze jedno procento. Proti průjmovým onemocněním se lze bránit nezávadnou pitnou vodou a základní hygienou v domácnostech, pokud je špatný stav pitné vody, tak tato onemocnění velmi rychle vzniknou. Dalším problémem je nekojení novorozenců dětí. Světová zdravotnická organizace odhaduje, že 1,5 milionu dětí ročně zemře, protože nejsou kojeny. Pokud obyvatelé nemají přístup k nezávadné pitné vodě a základním hygienickým prostředkům, děti krmené náhražkami mléka mají 25krát vyšší pravděpodobnost, že zemřou na následky průjmů.

---

¹¹ TOŽIČKA, Tomáš, ed. *Příliš vzdálené cíle: rozvojové cíle tisíciletí : manuál globálního rozvojového vzdělávání*. Praha: Educon, 2008. ISBN 978-80-254-3279-2.

3.5 Zlepšení zdraví matek

Zhruba 500 000 matek ročně umírá na následky těhotenství nebo porodu. Mateřská úmrtnost je vysoká a to nejvíce v rozvojových regionech. Přímé porodní komplikace, jako je velká ztráta krve, potrat, eklampsie či infekce způsobí kolem tří čtvrtin úmrtí. Nepřímé porodní komplikace, jako jsou nepříznivé životní podmínky, malárie, žloutenka a nevelké míře HIV/AIDS způsobují zbylou čtvrtinu.

Tento problém je nejhorší především v subsaharské Africe a v jižní a střední Asii. Je pravděpodobné, že v těchto již zmíněných zemích bude velice těžké tento cíl splnit a jen stěží půjde snížit úmrtnost matek o tři čtvrtiny. Za potřebí je především rozvoj zdravotní infrastruktury, více finančních prostředků na zdravotní programy. Není možné, aby zde byla absence lékařské pomoci, jelikož i malá porodní komplikace může ohrozit život nenarozeného dítěte nebo rodičky. Včasná a správná pomoc by zachránila téměř všechny rodičky.

3.6 Boj s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi

Přes 40 miliónů lidí ve světě je nakažených virem HIV nebo už chorobou AIDS. Virus se vyskytuje ve všech kontinentech. Nejpostiženější státy leží v subsaharské Africe, hovoří se zde už o pandemii. Jsou to Botswana, Svazijsko, JAR či Zimbabwe. Nejvíce s touto nemocí bojují obyvatelé Jihoafrické republiky a Indie. Karibik je druhou nejvíce postiženou oblastí. Počet nově nakažených začal také rapidně stoupat v Oceánii a Společenství nezávislých států. Co se týče žen, tak je zde opět zmíněno jejich nerovné postavení oproti mužům a i to má za následek vysokou koncentraci HIV/AIDS mezi nimi. Zažívají díky tomu mnohem větší diskriminaci a stigmatizaci než muži. HIV/AIDS má velké zdravotní a socioekonomické následky. Zabíjí hlavně mladé lidi v produktivním věku. Kvůli nemoci AIDS se již 15 milionů dětí stalo sirotky nebo ztratilo alespoň jednoho z rodičů. AIDS nejčastěji způsobuje smrt obou rodičů, protože se vzájemně nakazili. Děti vyrůstají pak bez rodičů a to může dospět k jejich nedostatečné výživě, nedostatečnému vzdělání a sexuální zranitelnosti především u dívek. V subsaharské Africe se počet sirotek odhaduje na 12,3 milionu. Například zemědělství je díky této chorobě velmi postiženo. Když umírají farmáři, tak klesá produkce jídla a tím i výživa obyvatel, což má dopad na zdraví populace. AIDS také přispívá k šíření dalších infekčních nemocí například k tuberkulóze.¹²

---

¹² TOŽIČKA, Tomáš, ed. *Příliš vzdálené cíle: rozvojové cíle tisíciletí : manuál globálního rozvojového vzdělávání*. Praha: Educon, 2008. ISBN 978-80-254-3279-2.

Důležitá je především prevence, která je základní strategií v boji proti šíření HIV/AIDS. Konkrétně se jedná o prevenci týkající se rizika nakažení touto infekcí. Mnoho mladých lidí stále neví, jak se virus HIV přenáší a jak se proti němu chránit. Například velmi nešťastnou roli hrají i některé kruhy v římsko-katolické církvi zakazující používání kondomů. V současné době lze AIDS léčit, ale není zde možnost jeho úplného vyléčení.

Jde pouze o prodloužení života pomocí antiretrovirálních léků, zpomalují množení viru v organismu. Člověk, který je nakažený je musí používat denně do konce života. Tyto léky je možné brát, pokud člověk dodržuje plnohodnotnou životosprávu a celkový zdravotní styl života. Využívá se kombinace léků, protože proti jednomu medikamentu by si virus rychle vytvořil rezistenci. V dnešní době existuje již přes 20 preparátů, které jsou určeny ke kombinacím, ale ne všechny jsou celosvětově dostupné. Obyvatelé rozvojových zemí, kteří jsou virem nakažení, v tomto ohledu velice strádají.

V rozvojových zemích žije přibližně 5 až 6 miliónů infikovaných a pouze 5% z nich má přístup k antiretrovirálním lékům. Co se týče HIV/AIDS a české zahraniční rozvojové společnosti, tak její koncepce zahrnuje boj s touto infekcí jednak jako svoji sektorovou prioritu a jednak v rámci podpory Rozvojových cílů tisíciletí. Jsou zde projekty, které jsou zaměřeny na HIV/AIDS a jsou prováděny v rámci zahraniční rozvojové spolupráce. Jedná se o dlouhodobou pomoc, která se zaměřuje na chudé obyvatele postižené HIV/AIDS. Tyto projekty se soustředí především na poskytování sociální péče, na boj s chudobou, na zdraví a osvětu a na podporu komunitních iniciativ v boji proti HIV/AIDS.

Například v Namibii byl vytvořen projekt v rámci organizace člověk v tísní, jedná se o podporu chráněné dílny, sociální programy a o osvětu. Cílem je možnost výdělků v chráněné dílně pro rodiny postižené HIV/AIDS. Dílna má zavedenou výrobu a síť odběratelů v Namibii a ČR. Dále je zde cíl poskytování psychosociálních služeb, vedení komunitního centra s vlastní školkou a prevence přenosu viru z matky na dítě. Co se týče péče o HIV pozitivní, tak cílem tohoto projektu je péče o těhotné ženy, péče o sirotky a ohrožené děti.¹³

Další onemocnění, které způsobuje velký počet mrtvých je malárie. Malárie je parazitické onemocnění, které ohrožuje život a je přenášeno moskyty. Její projevy jsou

---

¹³Rozvojovka.cz [online]. Copyright©[cit.31.01.2017]. Dostupné z: http://www.rozvojovka.cz/download/docs/9_hiv-aids-a-rozvojovy-svet.pdf

zpočátku podobné chřipce. Každoročně na ni zemře až tři milióny lidí a nejvíce v africkém kontinentu. Ohroženy jsou především děti, které pokud nezemřou, tak mohou trpět poškozením mozku. Těhotné ženy a jejich doposud nenarozené děti a také způsobuje nízkou porodní váhu dítěte či chudokrevnost matek. Tato nemoc je vážnou hrozbou lidskému zdraví a také produktivitě mnoha tropických regionů, které nejsou lákavé pro zahraniční turisty a ani pro investory. Malárie je velmi nebezpečná i pro lidi, kteří jsou nakaženi virem HIV.

Nakažení hrozí především v tropických oblastech v období dešťů, kdy venkovské rodiny potřebují všechny dospělé pro polní práce. Existuje mnoho důvodů, proč je malárie nejvíce rozšířená v Africe. Většina tohoto onemocnění je způsobena parazitem *Plasmodium falciparum* a ten způsobuje nejvážnější formu tohoto onemocnění.

Ve většině rozvojových zemí téměř neexistuje nezbytná zdravotnická infrastruktura, která je potřebná pro boj s tímto onemocněním. V dnešní Africe je malárie nemocí chudých a také je příčinou chudoby.

Je zde jeden velký problém a to je odolnost parazitů *Plasmodium* vůči lékům.¹⁴ K jejímu léčení se používá chinin, ale ve většině případů se jí nepodaří zcela vyléčit nebo se může vracet i po letech. Tuberkulóza je nemoc, na kterou ročně zemře po celém světě 1,8 milionu lidí. Jedná se o vysoce nakažlivé infekční onemocnění.

Co se týče rozvojových zemí, tak zde je počet infikovaných stále vysoký a Světová zdravotnická organizace vydává seznamy oblastí se zvýšeným výskytem tuberkulózy, řadí se sem především Afrika, střední Asie, východní Evropa a také Jižní Amerika. Nejvíce je zasažena subsaharská Afrika, kde je na tuto nemoc velmi vysoká úmrtnost. Vysoký je také počet případů, kdy je člověk nemocný tuberkulózou ještě nakažen virem HIV.¹⁵ Toto zánětlivé onemocnění je bakteriálního původu a jeho původcem je *Mycobacterium tuberculosis* komplex. Zdrojem je nemocný člověk a tato nemoc je přenosná přímým kontaktem s nemocným nebo inhalačním cestou takzvaným kapénkovým způsobem. Lidé, kteří mají sníženou imunitu, malou tělesnou hmotnost, HIV pozitivní lidé nebo diabetici jsou k tomuto onemocnění náchylnější.

---

¹⁴ [online]. Dostupné z: <http://natura.baf.cz/natura/2004/10/20041001.html>

¹⁵ TOŽIČKA, Tomáš, ed. *Příliš vzdálené cíle: rozvojové cíle tisíciletí : manuál globálního rozvojového vzdělávání*. Praha: Educon, 2008. ISBN 978-80-254-3279-2

Prvotní stádium u této nemoci může probíhat bez výrazných příznaků, konkrétně u dětí se vyskytuje teplota, malátnost, únava nebo ztráta hmotnosti. Mnoho nakažených prodělává plicní formu tuberkulózy, která se projevuje především bolestí na hrudi, nočním pocením, horečkami a vykašláváním. Tuberkulóza napadá v malé míře také kosti, trávicí soustavu a mízní uzliny.

Ochranou a prevencí proti této nemoci je očkování u dětí, zabránění kontaktu s nemocnými, dostatečná a vyvážená výživa a velmi účinné jsou také zdravotnické programy na zvýšení prevence, např. Stop Tuberculosis Partnership za účasti Světové zdravotnické organizace. V rozvojových zemích jsou nejrizikovější skupinou chudí lidé, kteří nemají přístup k léčbě a trpí podvýživou, která průběh nemoci zhoršuje.¹⁶

3.7 Zajištění udržitelného stavu životního prostředí

Tento cíl se týká především oblasti, která zahrnuje udržitelnou správu lesních zdrojů, efektivního využívání energie, omezení skleníkového efektu a znečištění ovzduší. Za jednu z hlavních příčin devastace životního prostředí je hospodářská a sociální chudoba. Ale může to být i naopak a kvalita životního prostředí může být příčinou chudoby.

Velký problém nyní představuje nelegální komerční kácení původních pralesů na nábytkové dřevo, po kterém je velká poptávka jak v Evropě a Americe, tak v jihovýchodní Asii. Odhaduje se, že přibližně polovina tropického dřeva, které je dovezeno ročně do EU byla ilegálního původu.

Úbytek lesů přispívá ke skleníkovému efektu, desertifikaci a ztrátě biologické druhové rozmanitosti, lidstvo v dnešní době zažívá největší vymírání rostlinných a živočišných druhů. Špatná ekonomická situace mnoha rozvojových zemí nutí některé z nich k velké těžbě dřeva, případně přeměně lesních ploch na pastviny nebo ornou půdu. Nízká úrodnost půd v tropických oblastech a zvyšující se populace, nutí zemědělce i pastevce hledat novou půdu i v přírodních lesích. Odlesňováním tropických pralesů je způsobeno vysychání pramenišť řek a snížení množství dešťových srážek v konkrétním regionu, což je velký problém pro zemědělskou činnost. Subsaharská Afrika je opět jednou z nejvíce postižených oblastí světa. Většina lesů je zde pokácena kvůli nedostatku palivového dříví nebo z důvodu následného zemědělského využití.

---

¹⁶ Tuberkulóza - popis, příznaky, léčba, očkování, zdroj nákazy. [online]. Copyright © 2015 Avenier a.s. [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <https://www.ockovacentrum.cz/cz/tuberkuloza>

Další hrozbou je výstavba infrastruktury, těžba surovin a vzrůstající spotřeba papíru a jiných lesních produktů. I přes to všechno je dřevo nejvýznamnější zdroj energie.

Co se týče spotřeby energie, tak ta velmi rychle stoupá a je to dáno například vlivem hospodářského růstu. Fosilní energetické zdroje pokrývají kolem 80% celkové spotřeby, zato zdroje obnovitelné pokrývají pouze 11%. Moderní obnovitelné zdroje jako je větrná, solární a geotermální energie, energie z vln a přílivů, tekutý etanol a plyn vyrobený z biomasy se podílí na celkové energetické spotřebě jen z 0,65%. Příkladem je, že na každého člověka na této planetě vyjde spotřeba energie, která odpovídá ekvivalentu více než 1,6 tuny ropy ročně. Přitom kolem 2 miliard lidí nemá přístup ke zdroji elektrické energie.

Solární energie, kam řadíme větrné turbíny, malé vodní elektrárny, využití rostlinných olejů a další energetické plodiny mohou představovat vhodný zdroj hlavně v případě subsaharské Afriky, kde jsou tato zařízení díky vlivům a intenzitě slunečního záření mnohem účinnější než například v Evropě.¹⁷ Skleníkový efekt způsobuje globálně zvýšená koncentrace látek. Díky tomu stoupla průměrná teplota během 20. Století o 0,6 stupně Celsia.

Díky nástupu uhelné a ropné ekonomiky, průmyslu, intenzivního zemědělství a dopravy začaly koncentrace plynů růst a stále velmi rychle rostou. Nejvýznamnější roli zde hrají, co se týče skleníkového efektu oxid uhličitý, oxid dusný, vodní pára, metan a ozon.¹⁸ Lidskou činností zesílený skleníkový efekt je mezinárodním problémem a je nutné ho řešit na mezinárodní úrovni. Aby bylo klimatickým změnám zabráněno, musí průmyslové země včetně České republiky, rozvíjet moderní a vysoce efektivní technologie s nízkými exhalacemi. Také je třeba pomoci rozvojovým zemím s čistým rozvojem, který je založený na obnovitelných zdrojích energie. Co se týče domácností, tak ty se na produkci skleníkových plynů podílejí jednou třetinou.

Znečištění ovzduší je další celosvětový problém. Hlavním zdrojem znečištění je především automobilová doprava, spalování uhlí a ropy s vysokým obsahem síry, průmyslová výroba a energetika. Vlivem tohoto znečištění vznikají kyselá deště, které poškozují lesy mírného pásu po celém světě. Znečištění ovzduší je jeden

---

¹⁷ TOŽIČKA, Tomáš, ed. *Příliš vzdálené cíle: rozvojové cíle tisíciletí : manuál globálního rozvojového vzdělávání*. Praha: Educon, 2008. ISBN 978-80-254-3279-2

¹⁸ Kdo za to může? - Změna klimatu | Příčiny. [online]. Dostupné z: <http://www.zmenaklimatu.cz/cz/fakta/45-priciny/137-kdo-za-to-muze>

z nejvýznamnějších faktorů, který způsobuje velké zdravotní problémy, jak místních obyvatel, tak i rozvojové země vykazují velmi znepokojivé trendy této hrozby. Tento problém způsobuje například předčasnou smrt kolem 600 tisíc lidí. Nejvíce takových případů zaznamenává Čína. Zplodiny, které jsou vyprodukované právě v Číně lze naměřit tisíce kilometrů daleko, dokonce až na západním pobřeží USA. I v jiných rozvojových zemích, jako je Brazílie nebo Mexiko jsou obyvatelé postiženi tímto problémem, nicméně případ Číny je mnohem varující.¹⁹

Za zmínění také stojí, že počet lidí, kteří žijí v chudinských čtvrtích, takzvaných slumech stoupá. V mnoha městech k tomu přispívá především překotná imigrace z venkova, ta souvisí s nejistým živobytím a se ztrátou půdy.

Co se týče odhadů, tak podle Programu lidských sídel OSN žilo v roce 2001 až 924 milionů lidí v chudinských čtvrtích nebo ve stejně srovnatelných podmínkách. Obyvatelé slumů postrádají přístup k nezávadné pitné vodě a k základnímu hygienickému zařízení, nemají trvalé bydlení, adekvátní životní prostor uvnitř svých domácností a stálé zaměstnání.

V těchto čtvrtích, kde je koncentrace až 1200 lidí na hektar, sdílí veřejné záchody průměrně 400 osob, což je velké zdravotní riziko, ale pro ženy také vysoká pravděpodobnost znásilnění v nočních hodinách. Je zde mnohem vyšší výskyt mortality, nezaměstnanosti a nemocí než v ostatních městských čtvrtích. Zvýšení životní úrovně v těchto chudinských čtvrtích se nepodaří, ani kdyby se zefektivnil zdravotní systém, základní školství nebo kdyby se rozšířila nabídka pracovních míst.

Bude nutné zlepšit životní podmínky, včetně prostorových, což si vyžaduje vysoké investice do vybudování infrastruktury. Malá pozornost je věnována zejména rozvoji venkovských oblastí, ze kterých proudí do městských chudinských čtvrtí noví obyvatelé. Co se týče chudých a co do produkce potravin nesoběstačných zemí, tak zde by měla být přehodnocena politika omezování subvencí pro zemědělství, ať se týká nákupu strojů, výstavby dopravní infrastruktury nebo samotné produkce. Největší pokrok udělalo v tomto směru Thajsko, kde počet obyvatel chudinských čtvrtí poklesl skoro desetkrát během deseti let.

---

¹⁹ Životní prostředí a místní rozvoj | Rozvojovka.cz. *Rozvojovka.cz* [online]. Copyright ©2011 [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/zivotni-prostredi-a-mistni-rozvoj>

3.8 Budování světového partnerství pro rozvoj

Co se týče budování světového partnerství pro rozvoj, tak byla definována celá řada dílčích cílů: Rozvíjet otevřený obchodní a finanční systém, který je založený na konkrétních a jasných pravidlech, předvídatelnosti a absenci diskriminace. Zaměřit se na zvláštní potřeby méně rozvinutých zemí včetně bezcelního přístupu vývozů z nejméně rozvinutých zemí na trh rozvinutých zemí. Oddlužení a velkorysejší oficiální rozvojově pomoci.

Zaměření se na zvláštní potřeby ve vnitrozemských a malých ostrovních rozvojových zemí. Komplexně řešit problém zadlužení rozvojových zemí prostřednictvím národních a mezinárodních opatření s cílem zajistit dlouhodobou udržitelnost splácení dluhů u zadlužených zemí. Poskytnout přístup k dostupným a základním lékům a zpřístupnit rozvojovým zemím ve spolupráci se soukromým sektorem výhody nových technologií v informační a komunikační oblasti.

Více než 50 rozvojových zemí závisí na vývozu tří a méně komodit, jejichž ceny neustále klesají, díky nadměrné nabídce. Nejvíce postižené zboží představuje káva, což je druhá velmi obchodovatelná komodita na světě.

Výzkum Oxfam dokázal, že následkem zmíněného jevu došlo v kvalitě životů pěstitelů kávy v Tanzanii, Mexiku a Haity k výraznému zhoršení na všech úrovních. Kvůli neúnosným podmínkám bylo mnoho farmářů v Latinské Americe nuceno přejít na pěstování plodin pro drogové kartely.²⁰

V zemědělské sféře je situace ještě markantnější. Zde rozvojové státy čelí bariérám při exportu na trhy hospodářsky vyspělých zemí a tamním subvencím zemědělské produkce, které jejich vývoz automaticky znevýhodňují. Například v roce 2002 činila podpora směřující do zemědělství v rozvinutých zemích 318 miliard USD. A o dvanáct let dříve byla situace mnohem horší - v roce 1990 se jednalo o částku 351 miliard USD. Objemy těchto dotací převyšují množství finančních prostředků, které jsou věnovány na oficiální rozvojovou pomoc.

S problémy se též potýkají vnitrozemské státy, které nemohou využívat určitých výhod, například levné námořní dopravy, ačkoli je jejich území často velmi vzdáleno hlavním exportním trhům. Malé ostrovní rozvojové země nakládají s velmi omezenou

---

²⁰ TOŽIČKA, Tomáš, ed. *Příliš vzdálené cíle: rozvojové cíle tisíciletí : manuál globálního rozvojového vzdělávání*. Praha: Educon, 2008. ISBN 978-80-254-3279-2

surovinovou základnou a musí platit vysoké ceny za dodávky energie. Domácí obchodní prostor nedokáže uspokojit potřeby státu, tím pádem vzniká závislost na několika vnějších trzích. Dalším problémem je malá odolnost zvládat přírodní katastrofy nebo omezené množství zdrojů, které umožňují chránit svoje ekosystémy. Například Haiti bylo dříve zcela odlesněno, kvůli zakládání plantáží a dnes má málo šancí, jak se bránit tropickým hurikánům.

S břemenem dluhové zátěže se potýká mnoho nejchudších zemí i zemí se středními příjmy. Například globální partnerství pro rozvoj požaduje výrazné snížení jejich zadlužení. Proto je třeba komplexně řešit problém zadlužení rozvojových zemí prostřednictvím národních a mezinárodních opatření s cílem zajistit dlouhodobou udržitelnost dluhu u zadlužených zemí. Mnoho dluhů vzniklo v sedmdesátých letech 20. století, v době válek na Středním východě, které způsobily velký nárůst cen ropy. Díky ropné krizi vznikl pokles cen komodit, na jejichž vývozu byly tyto země závislé.

Další dluhy vznikly díky špatnému plánování nebo neodpovědnými půjčkami zkorumpovaných vlád. Nelegitimní nebo zavrženíhodné dluhy tvoří takzvanou zvláštní kapitolu. Jsou to úvěry poskytnuté představiteli despotického režimu k udržení se u moci. Jedná se tedy o dluhy konkrétního člověka a nikoliv o dluhy státu. Nelegitimním je také úvěr poskytnutý proti zájmu obyvatel státu, který slouží k potlačování jejich práv. Citelná úleva pro 20 nejvíce zadlužených zemí by stála mezi 5,5 až 7,7 miliardami dolarů, což je například méně než cena jednoho bombardéru Stealth nebo přibližně tolik jako výstavba zábavního parku EuroDisney ve Francii.

Pokud by byly vysoce zadlužené země zbaveny každoročních splátek, mohly by být tyto prostředky použity na investice. Které by v Africe mohly zachránit život přibližně 21 miliónům dětí a umožnit přístup k základnímu vzdělání 90 milionům dívek a žen. Země s vysokými příjmy musí otevřít své trhy dovozcům z rozvojových zemí a měly by nejchudším zemím pomoci v posilování jejich vývozní konkurenceschopnosti pomocí investic do infrastruktury, obchodních zařízení, vědy a technologií.

Dluhy nezávislých států se v dnešní době řeší především na dvou uzavřených a neveřejných fórech. Součástí mezinárodního úsilí o udržitelnost zadluženosti je Iniciativa nejvíce zadlužených zemí, která vznikla již v roce 1996 na půdě Mezinárodního měnového fondu a Světové banky, ale díky složitosti podmínek a problémů se mívá účinkem.

HICP iniciativa-Skupina těžce zadlužených zemí je kritizována zejména pro svoje pomalé tempo a nedostatečný objem konečného oddlužení. Vzhledem k dosažení udržitelného řešení, protože se chudým zemím nedostává prostředků pro vlastní rozvoj, je snížení dluhu velmi problematické. Nelegitimní dluhy by měly být odpuštěny všem zemím v plné míře, jak to požaduje vláda USA pro Irák.

Dalším velkým problémem je nezodpovědně přijímání a poskytování úvěrů. Je třeba, aby státy přijaly na nadnárodní úrovni zákony, které by zamezily parazitování zkorumpovaných vlád, nadnárodních koncernů a dalších věřitelů nelegitimních dluhů. Měly by být jednoznačně definovány podmínky poskytování úvěrů, státní garance a zohledňovat politickou situaci a riziko využití těchto prostředků proti zájmům obyvatelstva. Je třeba nastolit nové vztahy mezi suverénními věřiteli a dlužníky, aby bylo do budoucna zabráněno neodpovědnému úvěrování a netransparentnosti.

K tomu poslouží dluhové arbitráže nebo soudy, které by vedle legitimacy dluhů a splátkového kalendáře posuzovaly i základní finanční požadavky k udržení rozvoje státu-sociální výdaje, náklady zdravotnictví, školství, potravinová bezpečnost, veřejné služby a přístup k pitné vodě, péče o základní infrastrukturu atd.

Například Irák dluží České republice čtyři miliardy korun. Civilní dodávky se na tomto dluhu podílejí přibližně 100 miliony korun a zbytek představují závazky za dodaný vojenský materiál. Vláda České republiky by mohla z celkové částky Iráku odpustit zhruba jednu třetinu. Také je důležité zpřístupnit rozvojovým zemím ve spolupráci se soukromým sektorem výhody nových technologií především v informační a komunikační oblasti. Podle odhadů v dnešní době postrádají asi dvě miliardy lidí přístup ke zdroji elektrické energie a až tři miliardy zemské populace využívají jako hlavní energetický zdroj pouze biomasu, což je dřevní hmota, dřevěné uhlí nebo trus zvířat. Každoročně zemřou dva miliony lidí, především dětí, protože jejich domov je znečištěn kouřem z vaření na otevřeném ohni. Energeticky efektivnější kamna by mohly ušetřit velkou část paliva a také zabránit úniku zhoubných exhalací. Špatný přístup k energiím se projevuje, jak v městském, tak i ve vesnickém prostředí.

Je nutné, aby byly rozšířeny služby a odpovídající infrastruktura do vesnických oblastí, které jsou vzdáleny od ekonomických center, také je třeba využít opatření, která by ulehčovala přístup chudým k informačním a komunikačním sítím.²¹

---

²¹ TOŽIČKA, Tomáš, ed. *Příliš vzdálené cíle: rozvojové cíle tisíciletí: manuál globálního rozvojového vzdělávání*. Praha: Educon, 2008. ISBN 978-80-254-3279-2

4 Humanitární pomoc v České republice

Česká republika je aktivní na mezinárodní úrovni ihned v několika klíčových organizacích a jejich aktivity podporuje formou povinných příspěvků nebo poskytováním cílených účelových příspěvků. Kvůli zapojení České republiky do mezinárodních organizací se ČR musí řídit Strategii mnohostranné rozvojové spolupráce České republiky na období 2013-2017, podle které se poskytují příspěvky vybraným organizacím s přidanou hodnotou a se strategickým významem pro ČR. Koordinátorem globální humanitární pomoci je Úřad pro koordinaci humanitárních záležitostí OSN, ten zajišťuje koherentní přístup všech aktérů k humanitární krizi. Vypracoval také seznam jedenácti sektorů pomoci se stanovenou koordinující zodpovědností. V rámci těchto sektorů se vyhláší globální výzvy a provádějí se intervence. Evropská unie je největším dárce humanitární pomoci, poskytuje více než padesát procent globální humanitární pomoci.

Česká republika se zapojuje do tvorby humanitární politiky EU prostřednictvím pracovní skupiny Rady EU pro humanitární a potravinovou pomoc COHAFA, které jako první členská země EU předsedala během českého předsednictví. COHAFA se zabývá jednotlivými humanitárními situacemi a možnostmi pomoci, také sleduje průřezové agendy a spolupracuje s jinými pracovními skupinami, jako je například PROCIV-pracovní skupina pro civilní ochranu. Samotnou realizací humanitární pomoci EU se zabývá Generální ředitelství EK pro humanitární pomoc (DG ECHO). Spolupracuje s více než 200 partnery, kteří jsou schopni rychle reagovat svými finančními prostředky a lidskými zdroji v zasažené oblasti. Nevládní neziskové organizace jsou významnými partnery ECHO. Takzvané partnerské smlouvy řídí partnerství s ECHO, definují role a zodpovědnost při realizaci humanitárních intervencí, které jsou financovány EU. Nevládní neziskové organizace musí splňovat kritéria stabilního financování a efektivních procesů, aby mohly získat partnerskou smlouvu.

Od roku 2004 ECHO podepsalo jen devět partnerských smluv s NNO. Čtyři se slovenskými NNO, tři s českými NNO a jednu s maďarskými a polskými NNO. Partneri ECHO a NNO se musí účastnit dotačních výběrových řízení. Od vstupu do EU prošla ČR dlouhou cestou, aby se stala rovnocenným partnerem pro jiné členské státy EU při společných humanitárních intervencích.

Prvním úspěchem bylo předsedání nově založené pracovní skupiny pro humanitární a potravinovou pomoc během českého předsednictví v Radě EU a nedávné předsednictví iniciativy Dobrého humanitárního dárcovství.²²

4.1 Současný systém poskytování humanitární pomoci ze strany ČR

Forma systému humanitární pomoci ČR se ukotvila přijetím Zákona o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci, který je platný od 1. Července roku 2010. Tento zákon definoval humanitární, pomoc, její dělení, způsoby jakými pomáhá a vyjasnil role hlavních aktérů, především pravomoci MZV. Humanitární pomoc ČR se od vstupu do EU velmi profesionalizovala. Do roku 2009 rozhodoval o poskytnutí humanitární pomoci ministr zahraničních věcí na základě posouzení konkrétní situace, popřípadě vláda, když se jednalo o poskytnutí pomoci nad 5 mil. Kč. Od roku 2009 vypracovává MZV Operační strategii humanitární pomoci ČR na následující rok.

Tento dokument vytyčuje globální humanitární výzvy, potřeby a předběžný návrh čerpání humanitárního rozpočtu. MZV se při přípravě Operační strategie opírá o tři hlavní humanitární výzvy. První z nich je Konsolidovaná humanitární výzva OSN, která v roce 2012 zahrnovala výzvy na financování humanitárních potřeb 51 mil. lidí v hodnotě 146,7 mld. Kč v celkem 16 zemích. Druhou je Humanitární výzva Mezinárodního výboru Červeného kříže, která obsahovala požadavky na financování operací především ve prospěch vnitřně vysídlených lidí a uprchlíků v konfliktních zemích. Třetí je Operační strategie Generálního ředitelství EK pro humanitární pomoc, která přerozdělovala základní rozpočet ve výši 840 mil. EUR se zaměřením na země Subsaharské Afriky. Česká republika do rozpočtu ECHO přispívá v rámci svého příspěvku do rozpočtu EU.

MZV při přípravě operační strategie konzultuje její priority i s nevládními neziskovými organizacemi prostřednictvím platformy Českého fóra pro rozvojovou spolupráci. MZV je také otevřeno diskuzi s NNO a jejich návrhům, které zohledňuje.

4.2 Občanské sdružení ADRA

ADRA je mezinárodní humanitární organizace, která poskytuje pomoc lidem v nouzi. Jedná se o bezprostřední a následnou fyzickou, psychickou popřípadě duchovní pomoc

---

²²FoRS [online]. Copyright © [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/wp-content/uploads/2014/01/Humanitarni-pomoc-CR.pdf>

obětem mimořádných událostí. Koordinuje humanitární pomoc v návaznosti na činnost složek IZS při řešení mimořádných událostí.

ADRA Česká republika je součástí mezinárodní sítě organizací ADRA, ty působí ve více než 130 zemích světa. ADRA v České republice působí již od roku 1992. Usiluje o spravedlivou a pozitivní změnu, co se týče lidí, kteří žijí v chudobě, takovou změnu je schopna dosáhnout prostřednictvím posilujícího partnerství a zodpovědných kroků. Dále lze hovořit o profesionální, zdokonalující se a efektivní síť organizací, která ztělesňuje integritu a transparentnost. Posiluje a vystupuje ve prospěch ohrožených a zapomenutých, aby dosáhla měřitelné, dokumentovatelné a trvalé změny.

Co se týče historie této organizace, tak byla založena 29. května roku 1992 a registrovala se pod jménem Adventistická agentura pro pomoc a rozvoj. Její první výtěžek finanční a humanitární sbírky putoval do Chorvatska, které v té době sužovala válka. S Československým červeným křížem byly uskutečněny v tomto roce celkem čtyři cesty do Albánie s potravinovou pomocí a vybavením do dětských domovů.

Následující rok uskutečnila pomoc Bosně a Hercegovině a také obleženému Sarajevu, kde konkrétně fungovala, jako poštovní doručovatel. Za pomoc Sarajevu ji byla udělena prostřednictvím Bělehradské nezávislé televizní stanice červená stužka, což je ocenění pro nejlépe pracující humanitární organizaci. Dne 12. prosince roku 1994 bylo založeno Občanské sdružení ADRA a v tom samém roce byl v Jičíně zahájen provoz Azylového domu. Například v roce 1997 distribuovala ADRA během rozsáhlých záplav na Moravě přes 140 tun materiální pomoci v podobě léků, potravin, pitné vody, ošacení a hygienických prostředků. V srpnu roku 1999 zasáhlo Turecko velké zemětřesení a ADRA vyslala na místo kynology, zdravotnický materiál a s žáky škol ČR nachystala balíčky pro tamní děti. V roce 2001 zasáhly Maďarsko, Ukrajinu a Polsko rozsáhlé povodně. ADRA zaslala do postižených oblastí materiální pomoc a zaškolila místní koordinátory.

Českou republiku zasáhly rozsáhlé povodně v roce 2002, zde ADRA koordinovala pomoc prostřednictvím stovek dobrovolníků, zprostředkovala dary od firem, organizovala veřejné sbírky a distribuovala 105 tun potravin, vody a hygienického materiálu.²³

---

²³ Historie. *ADRA Česká republika* [online]. Copyright © 2014 ADRA [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.adra.cz/o-nas/historie>

V dubnu roku 2004 otevřela Dobrovolnické centrum Frýdek-Místek, zde vyškolení dobrovolníci poskytují svůj volný čas nemocným zdravotně postiženým, seniorům nebo sociálně znevýhodněným dětem. Dne 26. prosince téhož roku postihla země jihovýchodní Asie vlna tsunami.

Byla otevřena veřejná sbírka na pomoc obětem této katastrofy. Další rok na konto této sbírky přišlo přes 120 milionů korun a z toho téměř 50 milionů korun prostřednictvím dárcovské sms. Co se týče pomoci za pár uplynulých let, tak v roce 2015, konkrétně 25. dubna postihlo Nepál zemětřesení o síle 7,9 stupňů Richterovi škály. Zde zahynulo přes 8 tisíc lidí, 20 tisíc se zranilo a další lidé zůstaly bez domova. Díky dárcům a síti organizací ADRA byla poskytnuta okamžitá pomoc a v létě byly zahájeny první projekty obnovy. V roce 2016 ADRA poskytla pomoc, když Haiti bylo zasaženo hurikánem Matthew. Ve spolupráci s místními úřady pomohla více než 400 rodinám, kterým distribuovala balíčky se základními potravinami, tabletami na čištění vody a hygienické pomůcky.

Co se týče letošního roku 2017, tak se ADRA rozhodla podpořit vzdělávací centrum v Hareit Hreik na předměstí Bejrútu prostřednictvím prostředků získaných prodejem benefičního CD. Zde 150 dětí ve věku 7 až 14 let má možnost se zapojit do doučování a požádat o pomoc při psaní domácích úkolů.

Hlavním cílem je, aby děti nemusely opakovat ročníky a předčasně ukončovat školní docházku. Děti, které žijí daleko, do centra vozí minibus, aby se mohly účastnit aktivit. Co se týče práce v České republice, tak zde ADRA koordinuje 11 dobrovolnických center se zaměřením na pomoc seniorům, dětem a zdravotně postiženým. Tato organizace patří mezi největší koordinátory pomoci při povodních a jiných živelních katastrofách v ČR. Věnuje se také globálnímu rozvojovému vzdělávání, které vede žáky, studenty i pedagogy k zájmu o globální témata, jako je například migrace, ochrana životního prostředí, chudoba, spravedlivý obchod, odpovědná spotřeba, lidská práva aj. Finanční prostředky ADRA získává od dárců a podporovatelů ze strany široké veřejnosti, firem, státních institucí nebo různých nadací.

ADRA spolupracuje s různými organizacemi v rámci platformy, jak na národní, tak i na mezinárodní úrovni. Je to například mezinárodní síť ADRA International-ADRA jako mezinárodní organizace má své pobočky téměř po celém světě. Díky tomu je rychle schopna rychle reagovat při humanitárních katastrofách a efektivně spolupracovat na

dlouhodobých rozvojových projektech. Další je Evropská platforma nevládních organizací VOICE, která sdružuje více než 80 evropských organizací, které se zabývají humanitární pomocí. Jejím cílem je podporovat spolupráci jednotlivých organizací.

České fórum pro rozvojovou spolupráci je také jednou z organizací, která s ADROU spolupracuje. FoRS je platformou pro české nevládní neziskové organizace, které se určitým způsobem zabývají rozvojovou spoluprací, humanitární pomocí a také rozvojovým vzděláním. Na kampani Česko proti chudobě se ADRA podílí každoročně. Jedná se o zvýšení povědomí o problematice globální chudoby a to jak u široké veřejnosti, tak i u státní správy a u českých politiků. Také je třeba zmínit Klimatickou koalici, což je platforma českých nestátních neziskových organizací, které se věnují především ochraně životního prostředí, rozvojové spolupráci a humanitární pomoci. Koalice se snaží o zavedení veřejné diskuze o změnách klimatu a o jejich dopadech.

4.3 Armáda spásy

Armáda spásy je mezinárodní křesťanská organizace, která má ústředí v Londýně. Poprvé byla založena v roce 1865 a to Williamem Boothem. V České republice začala působit v roce 1919. Tehdejší režim její činnost ukončil v roce 1950. K obnovení práce došlo v roce 1990 a Armáda spásy v ČR se zaregistrovala, jako občanské sdružení. Armáda spásy je řízena národním velitelem pro Českou republiku.

Dnes tuto pozici zastává major Teunis T. Scholtens z Nizozemska, jelikož co se týče mezinárodní struktury, tak Armáda spásy v ČR je součástí Území Nizozemska, České republiky a Slovenska. V dnešní době tato křesťanská organizace působí ve 127 zemích světa. V současné době působí v několika městech v České republice a to v Praze, Brně, Ostravě, Karlových Varech, Havířově, Bohumíně, Krnově, Opavě, Šumperku, Přerově, Jirkově, Chodově a ve Frýdku-Místku. V létě 2016 byla otevřena nová pobočka a to v Křižánkách.

Zabývá se především fyzickou, sociální, morální a duchovní podporou lidí. Cílovou skupinou jsou ti, kteří se nějakým způsobem ocitli v těžké životní situaci, ale i lidé, kteří hledají kteroukoliv duchovní pomoc nebo oporu.

Její členové se zabývají péčí o sociálně znevýhodněné a jiným způsobem potřebná centra, například pro bezdomovce nebo pro propuštěné vězně, dále domy pro matky s dětmi, farmu, ubytovnu pro staré lidi a plno komunitních center. Její pozornost je věnována také v oblasti vězeňské péče a dalším humanitárním aktivitám. Tato

organizace tedy nabízí především ubytování, kde jsou kapacity využívány jako zařízení pro lidi, kteří nemají střechu nad hlavou, lze lůžka i přidat. Některá zařízení mají jídelny, které mohou být využívány jako evakuační centra. Dále nabízí ošacení, lze zajistit dámské, pánské nebo dětské ošacení. Stravování, kde je možné také dovážet jídlo z kuchyní Armády spásy.²⁴

Kuchyně ovšem není ve všech městech, kde tato organizace sídlí. Převážně osob, pokud středisko vlastní mikrobuse s řidičem. Nabídka prostorů, které poslouží jako místo pro nouzové ubytování, zázemí štábů, místo pro evakuaci, shromažďování a poskytování humanitární a jiné pomoci. Tyto prostory jsou většinou v blízkosti katastrofy. Lidské zdroje, to se týká například mobilizace dobrovolníků nebo podpory profesionálních pracovníků, kteří zasahují při mimořádné události. Tato podpora je vynaložena například poskytnutím občerstvení nebo materiálu a osobního poradenství. Pokud je potřeba lze také mobilizovat širší zahraniční pomoc Armády spásy.²⁵

Armáda spásy působí také na Slovensku. Její jednání zde bylo zahájeno velmi krátce po obnovení činnosti v Československu v roce 1990. Jelikož se republika v roce 1993 rozdělila a vznikl nový stát, tak k otevření práce na Slovensku nedošlo. Armáda spásy byla na Slovensku zaregistrována jako občanské sdružení v roce 2014. Ještě předtím v roce 2012 začala česká Armáda spásy mapovat ve spolupráci se slovenskými křesťany možnost provedení práce mezi osobami bez přístřeší.

Slovensko je tedy 127 zemí, kde celosvětová Armáda spásy působí. V září 2015 došlo k oficiálnímu uznání a při slavnostním shromáždění byly předány nové vlajky Armádě spásy na Slovensku a existujícím sborům v Bratislavě, Galantě a v Plaveckém Štvrtku. Stejně jako Armáda spásy v České republice, tak i na Slovensku je součástí Území Nizozemska, České republiky a Slovenska, ale organizačně spadá pod velení Armády spásy v České republice.

Například Nadační fond Albert dětem a jeho garantovaný program „Kávomaty pomáhají 2016“ finančně zajistil nákup romských krojů a díky tomu mohly děvčata z tanečního klubu Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež po třetí v roce vystoupit veřejně.

---

²⁴ Procházka, Z. *Humanitární pomoc v České republice*, 3. ath ed.; generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR: Praha, 2006.

²⁵ Kdo jsme - Armáda Spásy. *Armáda Spásy - Srdce Bohu, ruce lidem* [online]. Copyright © 2016 Armáda spásy V České republice [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://armadaspasy.cz/o-nas/kdo-jsme/>

Za letošní rok 2017 se díky tomu podařilo zrealizovat projekt „Hravé učení“. Peníze, které byly získány díky tomuto garantovanému programu se použity na vybavení multifunkční místnosti v Azylovém domě pro matky s dětmi v Krnově. Dnes zde děti se svými matkami tráví čas aktivně, smysluplnou a tvůrčí činností, především dochází k rozvoji vztahu a osobnosti dětí i jejich matek, utužují se rodinné vazby atd. Ale nejdůležitějším aspektem je prevence sociálně patologických jevů, což je například drogová závislost, krádeže, záškoláctví apod.

4.4 Český červený kříž

Český červený kříž je humanitární společnost, která působí na celém území České republiky. Dle zákona působí jako výlučně uznaná pomocná organizace vojenské zdravotnické služby také v oblasti ochrany obyvatelstva. Působí především v oblasti humanitární, sociální, zdravotní a zdravotně-výchovné. Jedná se o všeobecně prospěšnou činnost. Pomáhá, pokud vznikne mimořádná událost nebo krizová situace. Tato pomoc spočívá především ve vytvoření zdravotnických, záchranných, sociálních a dalších humanitárních služeb. V čele Českého červeného kříže stojí prezident. Co se týče Úřadu Českého červeného kříže, tak ten je řízen ředitelem jmenovaným prezidentem ČČK. Kontrolním orgánem je Dozorčí rada ČČK. Červený kříž také šíří znalost Ženevských úmluv.

Tato organizace má za úkol zmírňovat a předcházet utrpení, chránit zdraví, život a úctu k lidské bytosti, podporovat vzájemné porozumění, přátelství a mír mezi národy bez národnostních, náboženských, rasových či politických rozdílu a usilovat o naplňování základních principů hnutí Červeného kříže. Základními principy hnutí Červeného kříže jsou Humanita, Neutralita, Nestrannost, Nezávislost, Dobrovolná služba, Jednota a Světovost.

ČČK dle zákona plní různé úkoly, jedná se zejména o poskytování první pomoci, lékařská a ošetrovatelská péče, ošacení, přístřeší, prevence epidemií včetně zdravotní výchovy, sociální péče a pátrací služba. Co se týče Humanitárních jednotek ČČK, tak ty jsou ustavovány od roku 2002.

Základní sestavu tvoří 21 členů a družstva zdravotnické, stravovací, ubytovací, sociální a technické. Odbor pátrací služby Úřadu ČČK provádí pátrací činnost, jejímž prostřednictvím přicházejí občané do kontaktu s Českým červeným křížem. Tato činnost velmi úzce souvisí se vznikem hnutí Červeného kříže spojeného s myšlenkou

odstranění nebo zmírnění fyzického utrpení. Pátrací služba se snaží rozvinout tuto původní myšlenku a cíl je odstranění psychického strádání lidí, kteří díky válečným událostem nebo díky jiným vážným okolnostem ztratili spojení se svými nejbližšími.

Pátrací služba ČČK provádí tyto činnosti: jedná se zejména o pátrání po osobách, které ztratily díky válečným konfliktům kontakt se svými blízkými, což bylo řečeno již v předchozí větě. Pátrání po místě pobytu příbuzných osob, se kterými byl přerušen kontakt kvůli zdravotním nebo jiným vážným důvodům. Zprostředkování korespondence mezi členy rozdělených rodin, pokud v oblasti konfliktu nefungují normální komunikační prostředky a pátrání po hrobech vojáků, kteří padli ve válečných konfliktech.

K historii Českého červeného kříže a Československého červeného kříže lze říci, že dnešní ČČK navazuje na své předchůdce, což byl Vlastenecký pomocný spolek pro Království české, který byl založen 5. září roku 1868 jako 13. národní společnost Červeného kříže na světě a Československý Červený kříž, který byl založen 6. února roku 1919. PhDr. Alice Masaryková byla první a také jedinou předsedkyní Československého červeného kříže a to v době mezi světovými válkami. Do funkce ji jmenoval prezident republiky T. G. Masaryk a to 6. února roku 1919, svou funkci vykonávala až do své rezignace v prosinci roku 1938. Tato žena také založila roku 1921 tradici Velikonočních mířů Červeného kříže, na jejímž základě byl později mezinárodně vyhlášen Světový den Červeného kříže. ČČK nazval jménem Alice Masarykové své nejvyšší vyznamenání zřízené roku 1994 a poprvé udělené v roce 2003 k příležitosti 10. výročí samostatné organizace ČČK.

Český červený kříž je jako uznaná národní společnost součástí celosvětově působícího Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Tato hnutí jsou nestranná a neutrální, poskytují ochranu a pomoc lidem, kteří byli zasaženi katastrofami a konflikty. Jedná se o největší světovou humanitární síť a tvoří je 3 složky: národní společnosti, Mezinárodní výbor Červeného kříže, Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Ze Ženevských úmluv a Statutu Mezinárodního hnutí Červeného kříže vyplývají úkoly a postavení těchto složek mezinárodní asociace. Mezinárodní hnutí ČK a ČP sdružuje kolem 97 milionů členů, dobrovolníků a zaměstnanců. Je nepřetržitě přítomno ve 190 zemích světa. Kolem 360 milionů osob ročně přijímají jeho pomoc a služby. Nejvyšším orgánem Hnutí ČK a ČP jsou Mezinárodní konference Červeného kříže a Červeného půlměsíce, které zasedají jednou za tři roky. Jejich účastníky jsou: vlády států-smluvních stran Ženevských úmluv, národní společnosti ČK/ČP, Mezinárodní výbor ČK a Mezinárodní federace ČK a ČP.²⁶

Konkrétním příkladem pomoci ČČK je výstavba zdravotního střediska v Nepálu. Tato pomoc byla poskytnuta kvůli zemětřesení, které zaútočilo na Nepál v roce 2015. Toto zemětřesení poškodilo především důležitá zdravotnická zařízení. Stavba tohoto zařízení byla zahájena v roce 2016 a to ve velmi odlehle oblasti provincie Udayapur, konkrétně v obci Limpatar. Středisko již bylo v letošním roce 2017 úspěšně dokončeno a předáno zástupcem ČČK Richardem Smejkalem prezidentovi Nepálského ČK Sanjivu Thapovi.

Co se týče střediska, tak se jedná o dvoupodlažní budovu, která je postavena tak, aby odolala zemětřesením, tedy se železobetonovým stropem a skelety. ČČK také pořídil zdravotnický materiál a přístrojové vybavení. Tato budova stála 1,2 mil. Kč a samotné vybavení bylo pořízeno za 2,02 mil. Kč. Tento projekt byl financován z prostředků veřejné finanční sbírky, z vlastních prostředků ČČK a z podpory MZV ČR. Co se týče realizace projektu, tak ta byla uskutečněna prostřednictvím partnerství s Nepálským ČK.

4.5 Charita Česká republika

Vznik této charity se připisuje době po roku 1918, v tomto čase rozvinula svoji činnost a poskytovala pomoc především v oblasti zdravotnictví, péče o mládež v dětských domovech a sirotčincích, o staré a nemocné lidi, duševně či tělesně postižené.

---

²⁶ ČČK - oficiální stránky . *Object moved* [online]. Copyright © Český červený kříž 1999 [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.cervenykruz.eu/cz/kdojsme.aspx>

Poskytovala ošetrovatelskou a pečovatelskou službu zejména se zaměřením na chudé rodiny. Po roce 1945 se podílela na návratu do vlasti a také péči o osvobozené vězně. Vlastnila téměř 20 tisíc lůžek ve svých zařízeních a také provozovala charitní jídelny a jiné aktivity. V roce 1950 byla nucena dát charitní ústavy a zařízení do státní správy. Zasaženy byly i služby, které poskytovala, musela pod tlakem své služby zúžit jen na péči o církevní osoby. Svoji činnost obnovily po roce 1989 například diecézní charity.

Co se týče působnosti pracovníků v ČKCH, tak v dnešní době je zde přes tři tisíce stálých pracovníků, ale také zde působí tisíce dobrovolníků. Je nutné zmínit, že se zdařilo vybudovat síť 300 farních, oblastních a diecézních charit po celém území České republiky. Dále je zde vytvořeno přes 200 charitních domovů a středisek pomoci. Česká katolická charita se stala v roce 1995 členem mezinárodních organizací Caritas Europa a Caritas Internationalis, které sdružují 146 charitních organizací, které působí ve 194 státech a územích světa. Tato charita je zřízena Českou biskupskou konferencí jako součást katolické církve, sídlo má v Praze.

Nabídka pomoci:

1. Materiální pomoc- tato pomoc zahrnuje poskytnutí pokrývek, oblečení, potravin, vybavení do domácností ze skladů humanitární pomoci ČKCH, je také možná organizace sběru humanitární pomoci a jejího transportu
2. Lidské zdroje- jedná se o uvedení do činnosti více než dvou tisíc stálých pracovníků a další tisíce dobrovolníků
3. Jiné formy pomoci- je možné prostřednictvím mezinárodní spolupráce katolických charit zažádat o mezinárodní pomoc

Konkrétní druhy pomoci, které tato charita poskytuje:

- domácí péče, charitativní ošetrovatelská a pečovatelská služba
- domovy pokojného stáří
- pomoc lidem, kteří nemají domov
- domovy pro matky s dětmi v tísní
- pomoc zdravotně postiženým
- charitativní poradny
- pomoc uprchlíkům
- pomoc těžce nemocným

- humanitární pomoc
- ostatní střediska pomoci²⁷

Sociální, zdravotní a další charitativní služby v ČR jsou tedy jedny z nejdůležitějších oblastí služeb, které tato charita může poskytnout. Sociální služby lze vykonávat terénně, v takzvaném přirozeném prostředí nebo ambulantně, to znamená, že klient dochází. Tyto služby pomáhají lidem a podporují je v nepříznivé sociální situaci.

Dělení sociálních služeb:

- Sociální poradenství- na toto bezplatné základní poradenství má nárok každá osoba. Jsou to například poradny pro oběti domácího násilí, rodinné poradny aj.
- Služby sociální péče- lidé, kteří tuto službu využívají, na ni jsou zcela odkázáni a neumí bez ní žít svůj plnohodnotný život. Týká se to pomoci s hygienou, stravou, chodem domácnosti, pomáhají také těmto lidem s kontakty se sociálním prostředím. Cílem je zajištění maximální fyzické a psychické soběstačnosti.
- Služby sociální prevence- tato služba se snaží pomoci lidem, kteří se stali oběťmi trestné činnosti nebo se nachází v sociální tísní či rizikovém prostředí. Je zde kladen důraz na pomoc s překonáním špatné sociální situace a také na změnu životních návyků, aby tito lidé byli lépe uplatitelní na trhu práce, ale i v běžném životě. Účelem je zabránění vyloučení těchto jedinců ze společnosti a také ochrana společnosti před vznikem a šířením nežádáných společenských jevů.²⁸

Zdravotní služby poskytují především zdravotní sestry a to v domácím prostředí. Tuto službu hradí veřejné zdravotní pojištění pacienta. Ošetřovatelky poskytují pacientovi pomoc s úkony, které pacient nezvládá sám a musel by kvůli nim docházet do nemocnice. Jde například o aplikaci injekcí nebo o pomoc s rekondičním cvičením. Patří sem také hospicová péče, která zprostředkovává léčbu lidem, kteří trpí nevléčitelnou nemocí, jedná se hlavně o onkologické, kardiologické a neurologické diagnózy. Umožňují těmto lidem strávit závěr života v kruhu své rodiny a přátel.

²⁷ Procházka, Z. *Humanitární pomoc v České republice*, 3. ath ed.; generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR: Praha, 2006.

²⁸ Sociální a zdravotní služby - Charita Česká republika. *Charita Česká republika - Charita Česká republika* [online]. Copyright © 2017 [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/jak-pomahame/socialni-a-zdravotni-sluzby/>

Je důležité zmínit, že Charita ČR je jedním z největších nestátních poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb. Diecézní, městské, oblastní či farní charity jsou schopny vystihnout a poskytnout konkrétní potřeby místních obyvatel, dále provozují jednotlivá střediska pro tyto činnosti a mohou spolupracovat s obcemi, krajem nebo dalšími institucemi v regionu.

Česká katolická charita také poskytuje pomoc cizinců, kteří jsou v situaci nebo nouzi, kterou sami neumí řešit. Tato služba, která umožňuje migrantům a cizincům pomoc je součástí české charitní sítě od roku 1992. Je zde kladen důraz na začlenění těchto osob do společnosti, to jsou takzvané integrační aktivity. Charita ČR se mimo jiné také zabývá informováním široké veřejnosti o situaci cizinců u nás.

Úkolem české charity je pomoci lidem, kteří jsou v sociální nouzi nebo v tísní. Nebere se zde ohled na jejich rasu, národnost, víru či politické názory. Vedlejší činností této charity je pomoc lidem v nouzi například tím, že na jejich konkrétní situaci upozorňuje a snaží se o její zlepšení. Charitní pracovníci i dobrovolníci se musí řídit etickým kodexem, dále musí mít vzdělání nebo schopnosti, které odpovídají zákonným požadavkům a náročnosti jejich pozice.

Charita ČR působí v mnoha zemích, jsou to například země Evropy a také země bývalého SSSR, kam řadíme Moldavsko, Gruzii, Kosovo a Ukrajinu. Země Afriky, což jsou Etiopie, Zambie a Jižní Súdán. Země v Asii, mezi které patří Mongolsko, Nepál, Filipíny, Kambodža. Také Sýrie, Irák, Palestina a Jordánsko, což jsou země na Blízkém východě.

4.6 Člověk v tísní

Jedná se o nevládní neziskovou organizaci, která se inspirovává myšlenkami humanismu, solidarity, rovnosti a svobody. Usiluje o aktivní podílení se na vytváření společnosti. Tato organizace je součástí občanské společnosti a její činnost vychází jak z osobní iniciativy, tak z aktivit stovek jejích zaměstnanců a dobrovolníků v České republice a jiných zemích, kde tato organizace funguje. V oblastech, kde je určitá krizová situace tato organizace poskytuje humanitární pomoc, ta se odvíjí od potřeb v duchu Kodexu Mezinárodního Červeného kříže. Poskytuje podporu v nepříznivé době a pomoc, aby se lidé, které potkala nějaká špatná životní situace, opět dokázali postavit na vlastní nohy.

Oblasti a činnosti, které bude tato organizace vyvíjet, si určuje sama, odvíjí se především od naléhavosti situace a hlavně od toho, jestli je zde reálná možnost něco změnit. Snaží se bojovat s chudobou, která je příčinou omezení lidí, co se týče nedostatečného přístupu ke vzdělání, zdravotnictví, přírodním zdrojům atd. Poskytuje pomoc za účelem překonání těchto omezení a vynakládá jim podporu pro zlepšení jejich životů.

Pomáhá také lidem, kteří žijí v sociálním vyloučení zde v ČR, spolu s nimi řeší jejich problémy. V České republice se tato organizace zaměřila hlavně na pomoc lidem v dlouhodobé nouzi, vzdělávací a osvětové činnosti. Například v Praze, ale také v jiných českých městech, organizuje každý rok festival Jeden svět. Tento festival Člověk v tísni pořádá už 16 let, jedná se o Mezinárodní festival dokumentárních filmů o lidských právech Jeden svět. Pomáhá také, pokud zde nastanou větší humanitární katastrofy, příkladem jsou povodně. Realizuje projekty pomoci a obnovy po povodních.

Podporuje především mladé lidi a to hlavně ve vzdělání, aby měli větší a lepší šanci uplatnit se v životě. Zde hraje důležitou roli vzdělávací program Jeden svět, který nabízí školám dokumentární filmy a doprovodné metodické pomůcky k výuce. Tento program v dnešní době spolupracuje s polovinou základních a středních škol v ČR. Dalším vzdělávacím programem je program Varianty společnosti Člověk v tísni, který poskytuje informační servis a metodickou podporu v oblasti interkulturního a globálního rozvojového vzdělání. Také se snaží vyřešit velmi závažné a složité strukturální problémy, jako je předlužení, situace na trhu práce atd. Úkolem této organizace je také přispívat k rozvoji svobodných a odpovědných lidí, kteří chtějí nějakým způsobem ovlivnit život společnosti a jsou schopni se orientovat v dnešním světě. Programy sociální integrace v dnešní době působí v 60 městech v České republice, ale také na Slovensku.

Další z programů, které působí v České republice je program Migrace. Ten se snaží vylepšit soužití migrantů a většinové společnosti prostřednictvím poskytování objektivních různorodých informací o migraci a o migrantech v České republice. Je zde navázán vztah s novináři s cílem zkvalitnění zpravodajství o migraci. Tyto programy tvoří přibližně 200 zaměstnanců, mezi které patří poradci, terénní sociální pracovníci, koordinátoři, vzdělávací pracovníci a také dobrovolníci.

Tato organizace působí v několika českých městech, kde má své pobočky Programů sociální integrace. Jedná se o Liberec, Kladno, Prahu, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Olomouc, Chomutov a Bílinu. Poslední program v ČR je Rozvojovka, jedná se o informačně vzdělávací sekce. Rozvojovka vznikla v roce 2003 a její snahou je zvýšení zájmu české společnosti o situaci, která se děje v rozvojových zemích, také o problematiku mezinárodní rozvojové spolupráce a problémy dnešního globalizovaného světa.²⁹

Problematikou, která se týká sociálního vyloučení jedince, se tato organizace začala zabývat v roce 1999. V té době se vytvořily Terénní programy, jejichž účelem bylo nabízet sociální poradenství jedincům, kteří žijí v chudých lokalitách. Zabývá se zejména poradenstvím pro děti a poradenstvím pro dospělé osoby. Co se týče lidských práv, tak existuje centrum pro lidská práva a demokracii Člověk v tísni, která pracuje v zahraničí a zaobírá se podporou lidí a skupin kteří v zemích s represivními režimy musí bojovat s pronásledováním, šikanou, perzekucemi nebo jsou vězněni kvůli tomu, že projeví svůj názor.

Práce probíhá v tvrdých diktaturách a v transformujících se zemích, ve kterých se přechod k demokracii v určitých aspektech podobá naší české. Programy jsou v současné době realizovány ve východní Evropě, konkrétně v Arménii, Ázerbájdžánu, Moldavsku, Rusku a na Ukrajině. Také v Latinské Americe, kam řadíme Kubu, Venezuelu a Nikaragui. V poslední řadě také v Barmě, Egyptě a Libyi.

Co se týče historie této organizace, tak byla založena v roce 1992 prostřednictvím válečných zpravodajů a novinářů, kteří se věnovali především zahraničí, zdálo se jim málo přivážet do České republiky jen informace a začali vyvážet ven také pomoc. Postupem času se společnost Člověk v tísni vypracovala na profesionální humanitární organizaci, která si klade za cíl pomáhat v krizových oblastech a podporovat dodržování lidských práv ve světě.

---

²⁹ Pracujeme v ČR | Člověk v tísni. [online]. Copyright © [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/cs/pomahame-v-cr>

5 Rozvojová spolupráce

Rozvojová spolupráce je zaměřena na sledování dlouhodobých sociálních a ekonomických podmínek, ve kterých musí lidé v méně rozvinutých zemích světa žít. Vytváří určité prostředky na globální zlepšení této situace. Nejdůležitější otázkou této spolupráce jsou tedy drastické podmínky, ve kterých lidé v rozvojových zemích žijí a jelikož vyspělý svět disponuje určitými prostředky, jako jsou například finance či globální instituce, má možnost tuto situaci zvrátit.

V dnešní době pojem oficiální rozvojová pomoc pojmenovává toky prostředků bilaterálních donorů do rozvojových zemí. Tyto prostředky jsou, za prvé poskytnuty oficiálními agenturami tzn. národními nebo místními orgány státní správy. Za druhé jsou použity s hlavním cílem podpory ekonomického rozvoje a hojnosti v rozvojových zemích. A za třetí tyto prostředky mají konfesionální charakter, znamená to, že jsou zvýhodněné a například v případě půjček musí mít povahu spolufinancování s garantovou složkou, která má nejméně 25%.³⁰

5.1 Aktéři rozvojové spolupráce

Za aktéry rozvojové spolupráce se považují zejména vlády rozvinutých západních zemí, jejich protějšky v rozvojových zemích a určití příjemci v terénu. Vliv na změnu podmínek v těchto zemích je u každé skupiny rozdílný, každý z nich má pro tuto situaci určitý přínos.

Mezinárodní finanční instituce, jako je Mezinárodní měnový fond, Světová banka a další nadnárodní instituce, které jsou vytvořeny k rozvíjení globálního ekonomického trhu a hlavně na pomoc rozvojovým zemím. Dále je MMF a Světová banka jeden z hlavních aktérů rozvojové spolupráce to zejména díky svému velkému vlivu na světovou ekonomiku. Rozvojový program OSN (UNDP) se také věnuje problematice rozvojových zemí a spolu s ním i Světová zdravotnická organizace (WHO) a Dětský fond OSN (UNICEF). Tyto organizace mají malý vliv na řešení zásadních otázek rozvoje, protože jsou jako ostatní agentury OSN závislé na financování z členských států.

---

³⁰ OPRŠAL, Zdeněk. *Mezinárodní rozvojová spolupráce: vybrané aspekty*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-3948-8.

K dalším důležitým aktérům rozvojové spolupráce patří vlády konkrétních národních států a jejich instituce. Na vlády má v konkrétních státech vliv veřejnost (více na Severu než na Jihu) a neziskové organizace, které lobbují za rozvojová témata.

Hlavním tématem pro vlády rozvinutých zemí je souhrn prostředků, které jsou poskytované na pomoc chudým zemím a systém, pro který jsou využívány. Důraz je zde kladen především na efektivnost, systémovost a udržitelnost, která musí být dlouhodobá. Také Evropská unie je jeden z hlavních aktérů rozvojové spolupráce. Například Evropský rozvojový fond, ze kterého jsou čerpány prostředky na rozvojovou spolupráci se zeměmi ACP (země Afriky, Karibské oblasti a Tichomoří).

EU používá řadu nástrojů externí pomoci v rámci úřadu EuropeAid. EuropeAid je program, díky kterému se mohou české subjekty zapojit do poskytování rozvojové pomoci EU ve třetích zemích. Dále sem patří veřejnost, občanská hnutí a nevládní organizace. V rozhodování o rozvojových otázkách hraje velkou roli hlas veřejnosti a hlas občanských hnutí.³¹

5.2 Základní témata rozvojové spolupráce

Do témat rozvojové spolupráce řadíme tři základní problémy. Za prvé je to populační exploze-Populace se zvýšila za posledních sto padesát let z jedné za šest miliard lidí, což je velmi vysoký nárůst. Takovýto nárůst vedl k obavám v celosvětový nedostatek potravin, vody a energie. Za druhé ekonomická nerovnováha- Údaje Světové banky z roku 2003 ukazují, že jedna miliarda lidí vlastní 80% HDP v bohatém světě, zatímco jedna čtvrtina populace v rozvojových zemích žije pod hranicí chudoby.

Podvýživou trpí převážně 1,1 miliardy lidí na světě, další lidé ve stejném počtu nemají přístup k pitné vodě. Čtvrtina populace je podle SB bez domova nebo má nedostatečné přístřeší a nemá přístup ke zdravotní péči. Za třetí životní prostředí a energetické zdroje- To je zaměřeno především na otázky ekologie, problémy skleníkového efektu, půdní eroze, znečištění půdy, vod a ovzduší apod.

Tyto tři základní témata se v praxi dále realizují do osmi bodů. Prvním z nich je podpora vzdělávání-Jednou z překážek samostatného vývoje rozvojových zemí je negramotnost a nedostatek vzdělání. Přibližně 115 milionů dětí po celém světě nenavštěvuje základní školu.

---

³¹ Exnerová, V. (ed.) (2005): Globální problémy a rozvojová spolupráce: Témata o která se lidé zajímají, Praha,Člověk v tísni.

Projekty, které jsou zaměřené především na šíření gramotnosti, posilování učitelských kapacit jsou v rámci rozvojové spolupráce klíčové. Vzdělání je zejména důležité pro vlastní znalosti, ale také pro otázky hygieny, zdravotních návyků a také částečného plánování rodiny, kdy je například důležitá znalost možnosti antikoncepce.

Vzdělání celkově může zpomalit populační explozi a zvyšuje tak šanci na úspěšný rozvoj. Druhým bodem je podpora zdravotnictví-Největším problémem zemí globálního Jihu je šíření nemoci zvané AIDS a dalších nakažlivých nemocí, z nichž je jen málo snadno vyléčitelných a to jen v rozvinutějších zemích. Programy rozvojové spolupráce se proto věnují zlepšení zdravotnického systému konkrétních zemí, ale také prevenci chorob a sociální pomoci infikovaných osobám.

Za třetí rozvoj podnikání-Rozvojová spolupráce se zaměřuje na chudé oblasti, které trpí vysokou mírou nezaměstnanosti a nízkým počtem pracovních míst, která nejsou dobře placená. Zřizuje pro podporu těchto zemí dílny či podniky a zvyšuje kvalifikaci obyvatel prostřednictvím různých kurzů.

Za čtvrté se jedná o boj s bezprostřední chudobou. Na hranici hladu žije v rozvojových chudých zemích téměř každý čtvrtý člověk, jedná se také o stav absolutní nouze. Kolem 35000 dětí umírá denně jen díky tomu, že žijí v chudobě a nemají tolik potravy, aby byly zdravé. Podpora produkce potravin a vody patří k základním pilířům rozvojové pomoci. Za páté fyzická infrastruktura-Investice do infrastruktury jsou velmi důležité. Žádná země se bez těchto investic neobejde, může se to týkat jak zajištění pitné vody pro nejchudší obyvatele, tak například budování dopravní sítě, které jsou potřebné pro rozvoj podnikání.

Za šesté životní prostředí-Projekty rozvojové spolupráce jsou velmi často zaměřovány především na ekologické katastrofy, na záchranu určitých druhů živočichů a rostlin, na zalesňování atd. Od těchto projektů se odvíjí globální kampaně, což jsou například aktivity na záchranu deštných pralesů v Brazílii nebo projekty, které se zabývají životními podmínkami lidí. Kterí žijí ve stále rozrůstajících se městech. Předposledním bodem jsou energetické zdroje. Jedná se o velké téma rozvojové spolupráce. Jsou na něj zaměřeny aktivity jako výzkum a realizace projektů v oblasti alternativních zdrojů energie.

Posledním bodem je gender a demokratizace, good governance-Aktivity, které jsou zaměřeny na vzdělávání žen, patří k projektům, které jsou velmi často propagovány. Jde zejména o jejich práva a schopnosti vyjadřovat se k problémům chudoby a ekonomické nerovnosti.

Obr. č. II. Tabulka přehledu sektorových priorit u prioritních zemí s programem spolupráce³²

Prioritní země s programem spolupráce	Sektory
Afghánistán	Životní prostředí Zemědělství Ekonomický rozvoj (včetně energetiky)
Bosna a Hercegovina	Životní prostředí Ekonomický rozvoj (včetně energetiky) Sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb) Zemědělství
Etiopie	Životní prostředí Sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb) Zemědělství
Moldavsko	Životní prostředí Sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb) Zemědělství
Mongolsko	Životní prostředí Zemědělství Sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb) Ekonomický rozvoj (včetně energetiky)

5.3 Konkrétní podoby rozvojové spolupráce

Rozvojová spolupráce má v rozvojových zemích různé podoby. Každý stát poskytuje rozvojovou pomoc různými cestami. Buď mohou financovat bilaterální rozvojové projekty, které realizuje subjekt z dané země nebo mohou přispívat formou multilaterální pomoci do agentur OSN, Světové banky, Mezinárodního měnového fondu a dalších mezinárodních institucí. Co se týče bilaterální pomoci, tak se jedná o pomoc, která probíhá na úrovni států a směřuje od dárcovské země k zemi partnerské, což je země příjemce, která tuto pomoc přijímá. Tato spolupráce nabývá různých forem.

³² [online]. Copyright © [cit. 11.03.2017]. Dostupné z: <http://czechaid.cz/wp-content/uploads/2016/09/Koncepce-zahranicni-rozvojove-spoluprace-na-obdobi-2010-2017.pdf>

Zahrnuje například náklady na technickou spolupráci, náklady na infrastrukturní projekty, humanitární pomoc, stipendia pro zahraniční studenty, oddlužení, náklady na uprchlíky v zemi příjemce, náklady na mírové mise, podporu nevládních neziskových organizací a podporu zvyšování povědomí o zahraniční rozvojové spolupráci v zemi příjemce. V neposlední řadě zahrnuje náklady na výzkum zaměřený na různé aspekty mezinárodního rozvoje.

Do realizace bilaterální složky rozvojové spolupráce jsou zapojeny vládní instituce, což jsou ministerstva zahraničních věcí, rozvojové agentury, ale i nevládní aktéři, mezi které řadíme nevládní neziskové organizace, soukromé firmy, univerzity a další výzkumné instituce. Rozvojové projekty se dělí do čtyř základních skupin. Do první skupiny řadíme rozvojové projekty, které jsou zaměřené na chudé země.

Za přísně stanovených podmínek poskytují jejich vládám nadnárodní instituce typu Světové banky nebo Mezinárodního měnového fondu půjčky na restrukturalizaci domácí ekonomiky.

Co se týče multilaterální spolupráce, tak ta je poskytována především prostřednictvím vybraných mezinárodních vládních institucí. Mezi příjemce této pomoci patří za prvé instituce, jako jsou organizace a agentury začleněné v systému OSN, což je Rozvojový program OSN, Dětský fond OSN atd. Za druhé instituce Evropské unie, což je Evropský rozvojový fond, Evropská komise.

Za třetí Mezinárodní finanční instituce, což je Mezinárodní měnový fond, Světová banka, Regionální banky a Světová obchodní organizace. A za čtvrté ostatní mezinárodní vládní instituce, což je Sdružení národů jihovýchodní Asie a mnoho dalších.³³

Do druhé skupiny patří rozsáhlé rozvojové programy, které probíhají na bilaterální úrovni mezi rozvojovými agenturami vyspělých zemí a vládami rozvojových států. Zde je financováno hlavně školství, zdravotnictví, ale také infrastruktura. Do třetí skupiny jsou začleněny menší rozvojové projekty, které jsou realizovány nevládními organizacemi. Kladou důraz na konkrétní práci s místními komunitami.

---

³³ DUŠKOVÁ, Lenka. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2948-9.

Poslední skupiny tvoří malé projekty rozvojové spolupráce, které jsou zaměřeny na konkrétní omezenou práci s malými skupinkami lidí. Cílem je přímý kontakt s příjemcem pomoci a navázání mezilidských vztahů.³⁴

5.4 Historie rozvojové spolupráce

Vývoj rozvojové spolupráce byl veliký. Během několika posledních desetiletí došlo k vývoji především v přístupu k tomu, co vlastně rozvojová spolupráce představuje a čeho by měla dosáhnout. Co se týče let šedesátých, tak zde kladly vlády rozvinutých zemí a instituce jimi vytvořené pro boj s chudobou důraz na podporu ekonomického růstu v chudých zemích. Tento přístup bohužel brzy dosáhl svých hranic a ekonomický růst v mnoha chudých zemích nesloužil chudé populaci těchto zemí, ale jen zvyšoval vnitřní nerovnováhu. Během let sedmdesátých nastala malá revoluce v rozvojovém myšlení.

Pozornost byla věnována hlavně autorům a ekonomům z chudých zemí a také rozčlenění ekonomického růstu tak, aby zasáhl opravdu všechny sektory konkrétní společnosti a také, aby sloužil všem jejím obyvatelům. Nositel Nobelovy ceny za ekonomiku Amartya Sen je autorem konceptu chudoby ne jako nedostatku finančních prostředků k životu, ale jako absenci možností vydělat si a rozvíjet se. Rozvojová spolupráce dostala rozsáhlejší podobu než jen ekonomickou a sociální. Osmdesátá a devadesátá léta plus i současnost, zde dostala tématika rozvojové spolupráce oporu v globálním systému lidských práv.

5.5 Koncepce rozvojové spolupráce ČR na období 2010-2017

Koncepce aktualizuje základní cíle české rozvojové spolupráce i principy jejího poskytování a stanovuje nové teritoriální a sektorové priority. Jsou zde nové teritoriální priority, kam řadíme programové země neboli prioritní země s programem spolupráce. Patří mezi ně Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko a Mongolsko. Dále mezi nové teritoriální priority řadíme projektové země, což jsou země, ve kterých jsou ve střednědobém horizontu potřebné a žádoucí rozsáhlejší rozvojové aktivity ČR. Patří sem Gruzie, Kambodža, Kosovo, Palestinská autonomní území a Srbsko.

---

³⁴ Exnerová, V. (ed.) (2005): Globální problémy a rozvojová spolupráce: Témata o která se lidé zajímají, Praha, Člověk v tísni.

Pak jsou zde dosavadní prioritní země, jejichž spolupráce bude pokračovat v jiném rozsahu a zaměření než v předchozím programovém období. Patří sem Angola, Jemen, Vietnam a Zambie. Vedle sektorových priorit se ČR snaží přispět k pozitivnímu vývoji v partnerských zemích prostřednictvím tzv. průřezových principů, tyto principy jsou zohledňovány v konkrétních rozvojových projektech.³⁵

---

³⁵ Zahraniční rozvojová spolupráce ČR | Rozvojovka.cz. *Rozvojovka.cz* [online]. Copyright ©2011 [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr>

6 Zahraniční pomoc

Rozvojová spolupráce nebo také rozvojová pomoc je prvek mezinárodní spolupráce, který rozvíjí hospodářsky méně vyspělé země.³⁶ Pokud budeme hovořit o zahraniční pomoci, tak ji lze rozdělit na dva druhy a to na pomoc humanitární a rozvojovou, kterou se zde tato práce bude zabývat.

Jen ve zkratce, humanitární pomoc se zabývá mimořádnými událostmi, u kterých nelze předvídat, že se stanou, tato pomoc bývá většinou krátkodobá. Za to rozvojová pomoc je dlouhodobá a zasahuje především do oblasti sociální a ekonomické infrastruktury, dále do oblasti ochrany životního prostředí a také jako pomoc při formování státní správy. Dále může být zahraniční pomoc vládní a nevládní nebo může vzniknout také kombinace těchto dvou. Pokud hovoříme o vládní zahraniční pomoci, která bývá nazývána, jako pomoc oficiální, myslíme tím, že využívá hlavně prostředků státního rozpočtu.

Do nevládní pomoci zahrnujeme různé nadace, dárce, charitativní organizace, které sdružují dary právnických a fyzických osob. V neposlední řadě je třeba zmínit také zahraniční pomoc, kterou můžeme podle způsobu finančního krytí rozdělit na formu grantu takzvané nenávratné dotace a na formu půjčky.

Na konec je zde rozdělení podle poskytovatele pomoci a zde zahraniční pomoc dělíme na dvoustrannou neboli bilaterální, která se vyznačuje tím, že dárcovská země poskytuje pomoc druhé zemi přímo, je to například pomoc uprchlíkům, kdy byla v roce 2007 poskytnuta pomoc uprchlíkům na území ČR ve výši 230 mil. Kč. Dále na pomoc mnohostrannou neboli multilaterální, kde jsou určité projekty poskytovány vládám přijímacích zemí prostřednictvím organizací mezinárodních. Příkladem mnohostranné rozvojové spolupráce jsou příspěvky do mezinárodních organizací (EU, OSN, OECD).

---

³⁶ Halaxa, P., Fukan, J. (1999): Česká republika a zahraniční pomoc. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Volonté. Praha

6.1 Formy zahraniční rozvojové pomoci

Česká republika poskytuje rozvojovou spolupráci dvojitým způsobem na dvoustranném a mnohostranném základě. Co se týče dvoustranné formy pomoci, tak ta vynakládá snahu na zlepšení životních podmínek v dané zemi a má také velký význam pro budování kapacit české zahraniční rozvojové spolupráce a také její uplatnění v mezinárodním měřítku. Dvoustranné projekty, které jsou realizovány českými subjekty, hrají především důležitou roli při zvyšování podpory rozvojové spolupráci.

Co se týče mnohostranné spolupráce, tak pro zásadní a dlouhodobé zlepšení situace v chudých zemích je nutná koordinovaná globální akce, která zahrnuje rozsáhlý okruh politik. Jedná se o mezinárodní obchod, opatření v souvislosti se změnou klimatu, daňovou problematiku, boj proti korupci, otázky migrace, bezpečnosti atd. Zde je mnohostranná spolupráce nenahraditelná.

6.2 Zahraniční rozvojová pomoc a OECD

Zkratkou OECD rozumíme Organization for Economic Cooperation and Development v překladu Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Objem celosvětově poskytované zahraniční rozvojové pomoci se blíží ročně skoro 60 mld USD. Už samo členství v této organizaci vypovídá určitý závazek spolupodílet se na rozvoji chudých států. Například Česká republika přijala závazky, které plynou z členství v Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj dne 15. Listopadu 1995.

Ve většině jsou země OECD, které poskytují zahraniční pomoc, členy Výboru pro rozvojovou pomoc (Development Assistance Committee – DAG). S pomocí tohoto Výboru OECD řeší záležitosti, které se vztahují k pomoci rozvojovým zemím. Celkem 8 zemí nejsou členem DAG a jednou z nich je i Česká republika (dále Island, Korea, Maďarsko, Mexiko, Polsko, Řecko a Turecko). Země, které přijímají zahraniční rozvojovou pomoc, můžeme rozdělit na dvě skupiny podle klasifikace OECD.

Do první skupiny řadíme všechny rozvojové země a teritoria přijímající Oficiální rozvojovou pomoc. Druhá skupina je tvořena bývalými socialistickými státy, taktéž sem patří i Česká republika. U řady dárcovských zemí dochází od konce 80. let k jevu, který označujeme, jako tzv. únava z pomoci, ta je charakteristická pro tradičně velké dárcy.

Jedná se o tzv. pokles hodnoty poskytované rozvojové pomoci, můžeme ji vysvětlit například vysokým nárůstem hodnoty zahraničních investic do bohatších rozvojových zemí nebo se také většina dárců potýká s nezaměstnaností a je tedy zde nutné zpřísnit rozpočtové disciplíny. Nýbrž u určitých menších dárců, jako je například Irsko nebo Lucembursko dochází i v průběhu 90. let ke zvýšení poskytované pomoci. Pro plno evropských zemí je význačné spojení zahraniční pomoci na bývalé kolonie.

Například Velká Británie poskytovala pomoc zejména do Keni, Tanzanie, Malawi nebo do Zimbabwe, dále Francie do středoafričské republiky, Konga na Madagaskar nebo také do Gabonu, Belgie do Rwandy, Itálie do Somálska apod. Podíl pomoci těchto evropských zemí mírně poklesl, ale výjimku tvoří Francie.

6.3 Česká republika a zahraniční rozvojová pomoc

Česká republika se přijetím do OECD stala součástí vlivného společenství vyspělých států, které mají určitou odpovědnost při řešení problémů globálního charakteru.³⁷ Česká republika má vyspělý průmysl, školství, vědu i kulturu a má dobrý předpoklad k tomu, aby odstranila lidskou bídu a v řadě zemí i ekonomickou zaostalost. Poskytování rozvojové pomoci připívá ČR k zajištění bezpečnosti a stability, k předcházení konfliktů, bezpečnosti v oblasti životního prostředí, podpoře demokracie, dodržování lidských práv a lidských svobod. Aktivně se podílejí na vyřešení těchto problémů vedle OSN také evropské nebo světové celky, např. OBSE (organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě), OECD a EU.

Rozvojovou pomoc můžeme také využít při řešení nezaměstnanosti, přezaměstnanosti to se týká například lékařů nebo sem řadíme také nezaměstnanost absolventů vysokých a středních škol apod. Míra poskytované zahraniční pomoci závisí na možnostech české ekonomiky. Například v roce 1996 dosáhl 356,46 mil. Kč. U české zahraniční rozvojové společnosti je důležité partnerství s přijímacími zeměmi, je zde důležitá poptávka partnerských zemí a jejich potřeby.³⁸ Česká republika má určitou odpovědnost za výsledky a dopady rozvojových programů vůči svým občanům a vůči sobě navzájem. Projektovými zeměmi na rok 2010-2017 jsou například Gruzie, Kambodža, Kosovo nebo Srbsko, zde jsou třeba rozsáhlejší rozvojové aktivity ČR.

³⁷ Halaxa, P., Fukan, J. (1999): Česká republika a zahraniční pomoc. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Volonté. Praha

³⁸ Zahraniční rozvojová spolupráce ČR | Rozvojovka.cz. *Rozvojovka.cz* [online]. Copyright ©2011 [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr>

Programovými zeměmi pro rok 2010-2017 jsou Etiopie, Afghánistán, Mongolsko, Bosna a Hercegovina či Moldavsko, které jsou prioritními zeměmi s programem spolupráce.³⁹ Řídícím místem zahraniční pomoci ČR je ministerstvo zahraničních věcí a nově vytvořený odbor zahraniční pomoci, který řídí náměstek ministra.

MZV a OZP připravují pro předložení vládě ČR hlavně určité strategické a koncepční materiály o zahraniční pomoci ČR, připravují návrhy ročních plánů zahraniční pomoci, návrhy humanitárních pomoci nad 5 mil Kč, zprávu o zahraniční pomoci, která byla poskytnuta v uplynulém roce, zprávu o přijaté zahraniční humanitární pomoci za uplynulý rok atd.

MZV a OZP jsou zřizovatelem rozvojové agentury a mají za úkol kontrolovat její činnost, tím že vyšlou své zástupce, aby se zúčastnily statutárních orgánů agentury. Dále převádí státní prostředky, které jsou rozpočtované na zahraniční pomoc rozvojové agentuře popřípadě dalším institucím, které jsou oprávněny realizovat zahraniční pomoc. V neposlední řadě jsou vstupním oficiálním místem a také koordinátorem přijímané humanitární pomoci. MZV má právo si vytvořit poradní orgán, pokud si to nevyhradí přímo vláda ČR. Tento poradní orgán tvoří zástupci odborných, politických a jiných demokratických institucí pro řešení určitých odborných otázek zahraniční pomoci, který je nazvaný například Rada pro zahraniční pomoc ČR. Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci byla zřízena od ledna roku 2008.

Co se týče mezinárodních závazků České republiky, zajišťuje rada soulad mezi cíly a prioritami zahraniční rozvojové spolupráce a ostatními nástroji vládní politiky, které mají či mohou mít přímý nebo nepřímý dopad na rozvoj partnerských zemí. Dále projednává koncepci zahraniční rozvojové spolupráce a to včetně stanovení teritoriálních a sektorových priorit. Dalším koordinačním orgánem jsou také Pracovní skupiny Rady pro zahraniční rozvojovou spolupráci. Členy pracovních skupin jsou zástupci orgánů státní správy, nevládních neziskových organizací.

---

³⁹[online].Dostupnéz: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zr_s_cr/programove_zeme/

6.4 Rozvojová agentura

Česká rozvojová agentura je pověřena realizací zahraniční pomoci, využívá své neměnné logo a jméno. Má za úkol identifikovat určité projekty, vypisovat výběrová řízení a kontroluje průběh projektů. Je v působnosti Ministerstva zahraničních věcí ČR a dále je také podřízenou organizační složkou státu. Byla založena 1. ledna roku 2008. Své aktivity soustředí především na nejchudší skupiny obyvatel v chudých zemích a snaží se jim zajistit důstojný život. Díky zdrojům České republiky poskytuje řešení rozvojových problémů v méně vyspělých zemích světa.

Podporuje prostředí pro ekonomický růst a dále také přísun investic do partnerských zemí, tím že zapojuje soukromý sektor do rozvojových řešení.⁴⁰ Pokud bude zakladatelem rozvojové agentury MZV, znamená to, že bude mít právo jmenovat správní a dozorčí radu, může připravit předpis a tím si zajistí vliv na rozhodovací procesy v rozvojové agentuře, může také monitorovat její činnost.

Náklady, které jsou vynaložené díky provozu agentury, se vykazují podle metodiky OECD v rámci poskytnuté zahraniční pomoci. Zde je pár příkladů, které rozvojová agentura plní vůči MZV a OZP. Za prvé připravuje všechny vědecké materiály a podklady, které se týkají zahraniční pomoci, jak charakteru koncepčního, tak i realizačního. Dále také přijímá návrhy od státních a nevládních institucí na projekty zahraniční pomoci. Připravuje návrh vlastního rozpočtu a rozpočtu nákladů, které budou financovány agenturou, jako jsou např. odborná školení, pojištění, jazykové kurzy, apod. Mimo jiné zajišťuje převod finančních prostředků konkrétnímu realizačnímu místu. S akreditovanými organizacemi uzavírá smlouvy na realizaci a kontroluje, jak projekt probíhá, jak ze stránky nákladové, tak ze stránky věcné. Musí schválit závěrečnou zprávu a vyúčtování přidělených prostředků. S rozvojovými agenturami v zahraničí udržuje kontakty a to zejména v zemích OECD.⁴¹

---

⁴⁰ Česká rozvojová agentura – Česká republika pomáhá. *Česká rozvojová agentura – Česká republika pomáhá* [online]. Dostupné z: <http://www.czechaid.cz/>

⁴¹ Halaxa, P., Fukan, J. (1999): Česká republika a zahraniční pomoc. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Volonté. Praha

7 Nestátní neziskové organizace

Tyto organizace jsou specifické tím, že nejsou řízeny vládou. Nevytvářejí zisk k přerozdělení mezi jeho vlastníky, správce nebo zakladatele. Když už vytvoří zisk, tak ho musí vložit zpět k rozvoji organizace a plnění jejích cílů. Svými aktivitami se NNO snaží nahradit neexistující nebo nedostatečně fungující služby, které jsou zajišťovány státem. Tyto aktivity zahrnují realizaci volnočasových zájmových aktivit pro děti, pomoc sociálně slabým rodinám, osvětovou činnost v mnoha oblastech, ochranu životního prostředí či historických památek, pomoc handicapovaným a starým osobám, humanitární a rozvojovou pomoc a mnohé další. Můžeme také říci, že jsou výsledkem aktivit určité skupiny občanů. Řadíme je do třetího sektoru, který se skládá z neziskového sektoru a sociální ekonomiky. V evropské společnosti mu je stále přikládána větší významnost. Tento sektor se liší od veřejného a soukromého ziskového sektoru. Dohromady s těmito dvěma sektory tvoří smíšenou ekonomiku. Tento sektor je propojen s organizacemi, které tvoří občané. Tyto organizace nechtějí vládnout ostatním lidem, ale jejich cílem je využití příjmů pro realizaci plnění vlastního poslání.⁴²

Nevládní organizace můžeme rozlišit podle různých aspektů. Například podle regionu působnosti je dělíme na lokální, národní a mezinárodní. Aktivity lokální NNO se vztahují k jednomu konkrétnímu místu, jako například obec, město, historická památka. Národní NNO působí na úrovni celého státu a mezinárodní NNO realizuje aktivity ve více zemích.

Neziskový sektor zahrnuje kromě nevládních organizací i příspěvkové a rozpočtové organizace, odbory, politické strany a hnutí, zájmová sdružení právnických osob, družstva, nepodnikatelské obchodní společnosti, popřípadě i právnické osoby, které jsou zřizované samostatnými zákony.

Je zde pět základních znaků pro nestátní neziskové organizace. Jedná se o organizovanost, soukromý charakter, nezávislost na státu, zásada nerozdělování zisku, samosprávnost a dobrovolnost.⁴³ Na utváření neziskového sektoru měla silný vliv charita a filantropie. Třetí sektor je spjat především s filantropií. Je s ní spjata hlavně snaha pomoci a ta se odráží v neziskových aktivitách.

---

⁴² DUŠKOVÁ, Lenka. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2948-9.

⁴³ KAVAN, Štěpán a Jakub DOSTÁL. *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při mimořádných událostech: v podmínkách Jihočeského kraje*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. ISBN 978-80-87472-41-5.

Nevládní neziskový sektor v ČR je pestrý v právních formách a i v oblastech, ve kterých nevládní neziskové organizace působí. Nevládní neziskové organizace jsou: institucionalizovány- jsou v nich zárodky formální organizovanosti; soukromé- institucionálně oddělené od veřejné správy; neziskové- zisk z činnosti nevracejí svým správcům nebo zakladatelům; samosprávné- jsou schopny řídit samy sebe; dobrovolné- dobrovolníci se účastní vlastní činnosti organizace, nebo řídí její záležitosti. Právní formy nevládních neziskových organizací jsou: občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, účelová zařízení církví.

Rozdělujeme neziskový veřejný sektor a neziskový soukromý sektor. Veřejný sektor je ta část, která je financována z veřejných financí. Řídí ji a financuje veřejná správa a rozhoduje se v ní veřejnou volbou a také podléhá veřejné kontrole. Cílová funkce je dosažena poskytováním veřejných služeb. Soukromý neboli třetí sektor je část, jejíž cílovou funkcí není zisk, ale užitek. Financuje se ze soukromých financí, konkrétně z financí fyzických a právnických osob, které se rozhodli vložit své finance do konkrétní produkce či distribuce.⁴⁴

7.1 Historie třetího sektoru od roku 1989

Rok 1989 přinesl v této oblasti skutečné změny. Skončilo komunistické období a s ním i tzv. temné období neziskového sektoru. Pád komunismu způsobil, že vznikly zásadní organizace, jako je Nadace lidových nebo nadace ADRA. Vznikaly tisíce nestátních neziskových organizací a celý třetí sektor prošel řadou změn a ty lze dělit do 4 etap.

První etapa se týká roku 1990-1992. Jde o první právní úpravy neziskového sektoru a také se založil Nadační investiční fond. Vznikl poradní orgán vlády pro otázky NNO a tím byla Rada pro nadace. Druhá etapa je spojena s rokem 1993-1996. Zde představa, o neziskovém sektoru ovlivňovala debata vůdčích politických osobností, Václava Havla a Václava Klause. Třetí etapa rok 1997-2001. Prohloubil se vztah státu k neziskovému sektoru. Důležité jsou katastrofální povodně, které se staly roku 1997 na Moravě. Zde se ukázalo, že NNO jsou schopny při mimořádných situacích reagovat mnohem lépe než stát, reagují mnohem efektivněji.

---

⁴⁴ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení : [učebnice]*. Praha: Ekopress, 2001. ISBN 80-86119-41-6.

Takováto zkušenost dospěla ke dvěma zásadním věcem: k rozsáhlému dárcovství přes NNO veřejnost výrazně změnila pohled na třetí sektor.⁴⁵ Obnovila se činnost Rady vlády pro nestátní neziskové organizace. Došlo také k rozdělení prvních finančních prostředků z Nadačního investičního fondu. Co se týče událostí od roku 2002 až do současnosti, tak došlo ke dvěma velkým změnám. V rámci reformy veřejné správy byly vytvořeny kraje, které ovlivňovali situaci NNO v regionu. Druhá změna je ta, že členství v EU přineslo výzvu, která měla podobu možnosti navazovat partnerství a využívat fondy EU.⁴⁶

7.2 České fórum pro rozvojovou spolupráci

České fórum pro rozvojovou spolupráci neboli zkratkou FoRS je platforma, která sdružuje české nevládní organizace. Tyto organizace se zabývají, jak tématy mezinárodního rozvoje, tak tématy humanitární pomoci.

FoRS bylo založeno v roce 2002 a na začátku roku 2010 sdružovalo 37 členských a 10 pozorovatelských organizací. V současné době (únor 2016) představuje 32 členských a 10 pozorovatelských organizací, mezi nimi jsou NNO, nadace, mezinárodní organizace a akademické instituce). FoRS je na základě svého statutu otevřen všem organizacím, které se zabývají rozvojovou problematikou.

Nynějšími členy FoRS jsou např. ADRA, o.s. , ARS-Asociace pro rozvojovou spolupráci, o.s. , Člověk v tísni, EDUCON, o.s., Humanistické centrum Narovinu, o.s., INEX-Sdružení dobrovolných aktivit, o.s. a další. Dále představuje ještě 4 pozorovatele-fyzické osoby. Jeho členské organizace se zabývají širokým spektrem aktivit: prací s dobrovolníky, vzděláváním, humanitární pomocí a propagací rozvojové pomoci a spolupráce na veřejnosti. Těžištěm jejich aktivit je především humanitární pomoc.

Hlavním úkolem FoRS je zastupování společných zájmů členů a posilování spolupráce a vztahů mezi státními institucemi v ČR i EU a nevládními organizacemi na poli rozvojové spolupráce. Toto fórum bylo jedním se zakládajících členů CONCORD neboli Evropská konference nevládních neziskových organizací pro pomoc a rozvoj.

---

⁴⁵ Exnerová, V. (ed.) (2005): Globální problémy a rozvojová spolupráce: Témata o která se lidé zajímají, Praha, Člověk v tísni.

⁴⁶ Neziskový sektor. [online]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Podnikani/Ekonomicka-fakta/Neziskovy-sektor>

CONCORD je sdružením národních platforem a sítí NNO ze zemí EU, které dohromady více než 1600 NNO. Jedním z úkolů je také být partnerem české vlády, Parlamentu, Evropské komisi a dalším českým i mezinárodním institucím na poli rozvojové problematiky, podporovat šíření informací o rozvojové problematice, koordinovat vybrané rozvojové aktivity členů sdružení, zvyšovat povědomí veřejnosti i institucionálních partnerů o rozvojové problematice, podílet se na vytváření standardů pro rozvojové a humanitární projekty, organizovat vzdělávací akce a publikovat materiály, které souvisí s rozvojovou činností.⁴⁷

Vizí tohoto fóra je odstranit extrémní chudobu, environmentálně udržitelný a sociálně spravedlivý rozvoj, naplňování lidských práv a nenásilné řešení konfliktů. FoRS usiluje o společné zvyšování efektivnosti, kvality a objemu české zahraniční rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Důležitým aspektem je také reprezentace členů a prosazování společných cílů při jednání s představiteli Ministerstva zahraničních věcí ČR nebo ostatních subjektů státní správy i samosprávy. Dále se platforma zaměřuje na informační a vzdělávací aktivity, a to nejen pro členy, ale i pro ostatní zájemce. Organizuje různé semináře, konference nebo workshopy s tématy mezinárodního rozvoje.

---

⁴⁷ DUŠKOVÁ, Lenka. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2948-9.

8 Vlastní šetření s panem Romanem Tlapákem

Rozhovor byl uskutečněn s panem Romanem Tlapákem, který je vedoucí Humanitární pomoci a rozvojové spolupráce v Diecézní charitě v Českých Budějovicích a také je koordinátorem Tříkrálové sbírky. Souhlasil, že jeho jméno může být v této práci uvedeno. Diecézní charita v Českých Budějovicích pomáhá, co se týče rozvojových zemí Zimbabwe, dále Bulharsku, Rumunsku a Bělorusku. Tento rozhovor mi objasnil mnoho informací, které jsem nevyhledala v knihách nebo na internetových stránkách. Pan Tlapák mi poskytl, jak jsem již zmínila mnoho cenných informací o tomto problému přímo z praxe, ale také své názory. Bylo zajímavé hovořit s člověkem, který je schopný pomáhat lidem, kteří žijí v zemi se špatnou sociální situací a snaží se jejich život určitým způsobem vylepšit.

Ihned v první otázce jsem se dozvěděla, že pan Tlapák má nedokončenou vysokou školu, čili vystudoval střední školu s maturitou. V Diecézní charitě v Českých Budějovicích začal pracovat v listopadu roku 2002. Byl pověřen, aby vedl tým při pomoci proti povodním v jižních Čechách. Toto byl první impuls, který ho přivedl k humanitární práci. Byl pověřen poskytováním takzvané střednědobé pomoci, kdy byly postiženému obyvatelstvu nabídnuty například hygienické a další potřebné prostředky, také byly povoláni dobrovolníci, kteří byli ochotni pomoci. Byl vybrán konkrétní obchod, kde si lidé zasažení povodněmi mohli vybrat určité věci, které poté Diecézní charita ČB proplatila. Tento způsob byl zvolen záměrně a to z důvodu nezneužití peněz po jiné účely. Charita také proplácela těmto lidem odborné pomoci jako například elektrikáře či zedníky. Co se týče dlouhodobé pomoci, tak ta se týkala lidí, kteří v důsledku povodní museli zbourat své domy. Diecézní charita jim byla schopna přidat peníze na postavení nového domu, ale musela nahlédnout do financování. Důvodem bylo opět nezneužití peněz charity na jiné účely.

Například ve Veselí nad Lužnicí byl díky Diecézní charitě ČB postaven Dům sv. Františka, který v dnešní době slouží, jako pobytové sociální zařízení pro seniory a zdravotně postižené, kterým je zde zajištěna pečovatelská služba. Této práci se pan Tlapák věnoval přibližně do roku 2005.

Poté pomoc této charity byla zaměřena na Bělorusko, zejména na jižní část. V této zemi také započal projekt Adopce na dálku. Další kontakt započal s Bulharskem konkrétně se Salesiány. V této zemi je prý velmi děravá sociální síť. Charita do této země vyslala sociální pracovníci, která se starala o seniory. Její práce byla natolik úspěšná, že ji začalo město platit ze svého.

Další země, která je Diecézní charitou ČB podporována je Rumunsko, zde je opět velmi špatná sociální situace. Je zde hrozný režim a také je zde podporováno například udavačství. Charita zde poskytla pomoc ve formě obědu zdarma ve školních jídelnách, ovšem za to je třeba vykazovat nějaké výsledky, co se týče školy. Diecézní charita ČB touto formou podporuje v této zemi vzdělávání. Poslední zemí, která je touto charitou podporována je Zimbabwe. Zde funguje projekt Adopce na dálku. Pro tento projekt si Diecézní charita ČB vybírá děti, které do něj zařadí. Finančně zde ze 70-80% podporuje dětský domov, kde žijí sirotci. Spolupracuje zde s řádovými sestrami a snaží se zabezpečit vše, co je nezbytné. Například uniformy pro děti z dětského domova. Zajímavé bylo se dozvědět, že děti, které v tomto domově vyrostly, se tam ve velké míře vrací zpět. Důvodem je málo pracovních pozic v jejich zemi. Návrat do domova poskytne výkon nějaké pracovní pozice, ovšem ne všichni mají takové štěstí. Děti, které vyrostly v domově, je mnoho a pracovních pozice v tomto domě jsou omezené.

Další otázka byla, zda by pan Tlapák vyzdvihl něco, co se za dobu trvání Diecézní charity ČB vylepšilo. Jeho odpověď byla, že se propracoval systém při mimořádných událostech, tzv. systém včasné reakce. Dále je v každé Diecézní charitě koordinátor mimořádných událostí, což bylo uvedeno také jako vylepšení. Je zde schopnost propojení s partnery, tzn. s ostatními neziskovými organizacemi jako je ADRA, Červený kříž apod. Tyto organizace jsou schopny si mezi sebou rozdělit úseky, kde, kdo bude pomáhat. Například, že Diecézní charita, zajistí hygienické prostředky a ADRA zase kýmle na vodu apod. Dále se vylepšila spolupráce s Hasičským záchranným sborem.

Co se týče efektivnosti této charity vůči zemím, kterým pomáhá, tak pan Tlapák odpověděl, že dle jeho názoru efektivnost spočívá v tom, že kdyby Diecézní charita ČB tyto země nepodporovala, tak například v Zimbabwe by nemohly být provozovány takové aktivity s dětmi jako doposud. Také mi bylo řečeno, že kdyby nebyl ze strany této charity financován dětský domov, tak by mohl přestat fungovat.

Dále je podle něj efektivností podpora vzdělávání, kterou uskutečňuje. Co se týče dotací, tak ty už nejsou Diecézní charitě poskytovány například ze strany Rakouska. Důvodem je to, že je tato charita už nepotřebuje, jelikož se stala rovnocenným partnerem. Na otázku zda by něco této profesi vytkl nebo zda mu něco vadí, odpověděl, že jediné, co by vytkl, je to, že schází finanční prostředky. 10% peněz z Tříkrálové sbírky putuje na humanitární pomoc. Peníze se tedy shromažďují pomocí sbírek na akutní pomoc.

Když jsem se ptala, co je pro něj přínosem, co se týče této práce, tak mi bylo řečeno, že ho obohacuje vědomí, že někomu něco ukáže. Vysvětlil mi to na příkladu ozdravných pobytů dětí z Běloruska u nás v České republice. Pro tyto děti jel sám pan Tlapák autobusem do Běloruska. Uchvátila ho nadšenost místních dětí životem, když jim v České republice měl možnost ukázat například místní památky. V jejich rodné zemi je úplně jiný systém a tyto děti se mnohdy nemají z čeho radovat. Je pro něj důležité, že to tyto děti obohacuje a také je pro něj důležité, aby tyto děti vystudovaly a popřípadě měly možnost se systémem, který nyní v Bělorusku funguje něco udělat.

Poslední má otázka zněla, zda je nějaký konkrétní projekt, který ho zaujal nejvíce. Odpověděl, že všechny projekty Diecézní charity ČB jsou pro něj nějakým způsobem zajímavé. Podstatou je poskytnout pomocí těchto projektů například odloženým dětem to, co jim jejich země nebo rodiče neumožní.

Obr. č. III. Diecézní charita České Budějovice⁴⁸

⁴⁸ Kvardová, 2017

9 Vlastní šetření s Bc. Evou Emingrovou a paní Tatjanou Šerákovou

Tento rozhovor byl uskutečněn se dvěma zaměstnankyněmi Diecézní charity v ČB. Konkrétně s Evou Emingrovou, která je asistentkou projektu Adopce na dálku, co se týče Afriky a Běloruska. Jako další byla oslovena Tatjana Šeráková, která zastává funkci vedoucí projektu Adopce na dálku. Obě dámy souhlasily s uveřejněním jejich jmen v této bakalářské práci.

Eva Emingrová disponuje vysokoškolským vzděláním. Vzhledem k tomu, že vystudovala obor angličtina a ruština, tak tato práce je v mnoha ohledech prospěšná. Na otázku, co jí vedlo k této profesi, odpověděla, že Zimbabwe je anglicky mluvící země a Bělorusko rusky mluvící země, tím pádem je zde možné tyto jazyky neustále zdokonalovat a procvičovat. V diecézní charitě v ČB pracuje od května roku 2015. Co se týče přínosů této profese a otázky, zda je pro ni tato práce přínosná, řekla, že charita je pouze takovým koordinátorem. Tato práce ji velice obohacuje, jelikož z ní plyne dobrý pocit, že tyto činy mají nějaký smysl a pomáhá mnoho lidem v rozvojových zemích.

Spolupráce se Zimbabwe a Diecézní charitou v ČB započala v roce 2009 díky Řeholnímu řádu Congregatio jesu, na který dostala charita kontakt od řádových sester. V Zimbabwe vedou dětský domov tyto řádové sestry. Pomoc Diecézní charity ČB spočívá v tom, že investuje do vzdělání dětí, kteří žijí v Zimbabwe, bez této pomoci by tyto děti měly velký problém docházet do školy. Školu mohou navštěvovat zejména díky finančním příspěvkům od adoptivních rodičů, je to takzvaná alfa a omega pro jejich budoucnost. Všechny děti pokud nejsou zdravotně nebo mentálně postižené, zde chodí do školy. Příkladem, je chlapec, který žil domově a když dostudoval, tak zde vykonával funkci pracovníka. Lidé, kteří v tomto domově žili se to tam snaží určitým způsobem rozvíjet, vrací se zpět do domova a mají ambice, aby působili například, jako motivační řečníci pro ženy nebo také je zde pár takových, kteří studují doktorát. Snaží se to společnosti vrátit zpátky, určitým způsobem jí přispět. Tyto finanční příspěvky jsou pro děti důležité také, co se týče školného, které musí platit a které by jinak samy nezaplatily, dále s těmito příspěvky platí školní pomůcky či školní uniformy.

Na otázku, zda je tato organizace efektivní vůči rozvojovým zemím odpověděla, že ano. Primárním cílem všech rozvojových zemí je, aby byly časem soběstační, aby nebyli závislí na finanční pomoci zvenku.

Jak již bylo zmíněno, organizace zde funguje od roku 2009 a od té doby je zde možnost pozorovat vývoj těchto dětí, kteří nyní studují vysokou školu. Výsledek sice není vidět hned, ale po určité době je zpozorovatelný a samotný jedinec je nositelem rozvoje. Investice, která je do tohoto jedince vložena se vrátí takovým způsobem, že on to bude předávat dál. Na otázku, zda by něco této profesi vytkla, odpověděla, že by byla ráda, kdyby v této zemi měla charita terénního pracovníka. Dále více financí, už jen banka si bere vysoký poplatek za to, že tam Diecézní charita zasílá peníze, jedná se zde o velkou vzdálenost.

Tatjana Šeráková má středoškolské vzdělání s maturitou. Dříve pracovala v poradně pro cizince, jako sociální pracovník. V diecézní charitě pracuje již od roku 2007. Diecézní charita má vůči Bělorusku adresní, takzvanou individuální pomoc, spolupracuje také s Diecézní charitou Pinsk přímo v Bělorusku. Pomoc spočívá v tom, že Charita ČB financuje z tříkrálové sbírky chudé rodiny v Bělorusku, kteří tuto finanční pomoc potřebují. Z tříkrálové sbírky jde na tuto pomoc 10% ze zisku. Charita má na starost vyhledávání dětí ze sociálně slabších rodin a peníze, které jim charita poskytne, se využijí například na vzdělání běloruských dětí. Je zde také možnost, aby tyto děti přijely sem a to jednou za dva roky, seznámí se zde se svými adoptivními rodiči.

Na otázku zda ji tato práce naplňuje, odpověděla, že ji naplňuje pocit pomoci jiným, kteří to potřebují. Jedinou její výtkou byl nedostatek peněz na terénního pracovníka, jak v Bělorusku, tak v Zimbabwe. Tato spolupráce je dle jejího názoru efektivní, děti jsou za tuto pomoc vděční. Už jen zpětná vazba je důkazem toho, že je zde nějaké pozitivum. Tato vazba se projevuje ve formě dopisů dětí se svými adoptivními rodiči, kterým se dopis přeloží, pokud neovládají ruský jazyk.

10 Diskuze

V této kapitole budou uvedeny zjištěné skutečnosti a zhodnocení dosažených cílů bakalářské práce. Prvním cílem bylo zjištění, jakým způsobem rozvojová spolupráce napomáhá rozvojovým zemím a zda je tato pomoc efektivní. Tato spolupráce se snaží pomoci chudým zemím prostřednictvím financí či globálních institucí, aby byly zlepšeny podmínky v rozvojových zemích. Prostředky na tuto pomoc jsou čerpány například z Evropského rozvojového fondu. Tato spolupráce chudým zemím pomáhá tedy ve formě zlepšení vzdělání, je zde snaha o rozšíření gramotnosti obyvatel, ale také posílení učitelských kapacit, což zvyšuje šanci na úspěšný rozvoj. Co se týče zdravotnictví, tak to v těchto zemích nemá bohužel vysokou úroveň, tím pádem se rozvojová spolupráce snaží ji zlepšit. Týká se to především prevence chorob a také pomoci infikovaným osobám, kteří se nakazili virem HIV. Dle mého názoru je také úspěšná organizace Lékaři bez hranic, jedná se o pomoc lékařů v zemích, kde zasáhla epidemie, přírodní katastrofy nebo ozbrojené konflikty. Lidem zde pomáhají například tím, že organizují očkovací kampaně, provozují nemocnice či kliniky, provádí chirurgické operace, ale také přináší psychologickou pomoc.

Dále napomáhá chudým oblastem, zejména se snaží vylepšit míru nezaměstnanosti a to tak, že navyšuje počet pracovních míst výstavbou dílen, podniků nebo také škol. Snaží se také zlepšit kvalifikaci obyvatel pro jejich lepší budoucnost. Investuje do fyzické infrastruktury, kdy prostřednictvím investic buduje například dopravní sítě. Podporuje produkci potravin a vody, aby lidé netrpěli hladem a podvýživou. Co se týče životního prostředí, tak příkladem je záchrana deštných pralesů v Brazílii. Vykácením těchto pralesů lidé přichází o suroviny, jako je dřevo či potrava. Také čtvrtina všech léků se vyrábí z konkrétních rostlin deštných pralesů. Pod zemí jsou bohaté zásoby, jako je například měď či železo, v Indonésii také ropa. Všechny tyto suroviny jsou pro obyvatele těchto zemí velmi důležité, a pokud by se pralesy vykácely, tak bude ztracen jejich zdroj. Poslední bod, který je důležité zmínit, co se týče pomoci rozvojové spolupráce, je gender a demokracie, jedná se hlavně o práva žen, aby mohly vyjádřit svůj názor na konkrétní problémy a aktivity pro jejich vzdělání.

Co se týče České republiky a rozvojové pomoci, tak je zde dobrý předpoklad k odstranění ekonomické zaostalosti některých zemí a k odstranění bídy. Tento předpoklad je odvozen od toho, že Česká republika má vcelku vyspělý průmysl, školství, ale také vědu a kulturu. Pokud ČR poskytne rozvojovou pomoc, zajistí si tím bezpečnost a stabilitu, také předejde konfliktům a budou dodržována lidská práva a svobody. Na vyřešení problémů, které se týkají odstranění bídy a ekonomické zaostalosti se podílí OSN, OBSE, EU a OECD.

Další cíl byl zjistit, jakým způsobem pomáhá Diecézní charita v Českých Budějovicích rozvojovým zemím. Pomáhá Bulharsku, Zimbabwe, Bělorusku a Rumunsku. Tato pomoc je zaměřena především na vzdělání dětí v těchto zemích. Tato pomoc je účinná a efektivní, vzhledem k tomu, že vykazuje určité výsledky. Například v Zimbabwe je poskytnuta pomoc dětskému domovu prostřednictvím financí, které na něj putují ze 70-80% z tříkrálové sbírky. Funguje zde projekt Adopce na dálku, kdy jsou vybrány konkrétní děti, které do něj zařadí. Díky financím Diecézní charity mohou děti z této země docházet do škol, bez těchto financí by nemohly. Dále jsou poskytovány hmotné věci jako například školní uniformy. Výsledkem je zpětná vazba těchto dětí, které se buď vrací zpět do domova, pokud je zde nějaké volné pracovní místo nebo nachází práci na pozici řečníka. Ve shrnutí, když by tato charita nepodporovala vzdělání dětí v rozvinutých zemích, jako je Zimbabwe, tak by neměly takové možnosti. Vzdělání je základním pilířem jejich budoucnosti.

V Rumunsku je poskytnut oběd ve školní jídelně zdarma, ale je zapotřebí, aby byly vykazovány určité výsledky ve školním prospěchu. Opět je zde podporováno vzdělání dětí. Co se týče Bulharska, tak zde je sociální pracovnice, která se stará o seniory, opět je zde vyjádřena efektivnost charity, jelikož tato služba byla natolik úspěšná, že ji město začalo platit ze svého. Poslední zemí je Bulharsko, zde Diecézní charita financuje sociálně slabé rodiny a to 10% z tříkrálové sbírky. Tyto finance jdou především na vzdělání dětí.

Závěr

Cílem této práce bylo charakterizovat rozvojovou spolupráci jako takovou, zejména její pomoc chudým rozvojovým zemím. Tato pomoc je dlouhodobá na rozdíl od pomoci humanitární, zaměřuje se na oblast životního prostředí, dále zasahuje v oblasti sociální a také v ekonomické infrastruktuře. Humanitární pomoc jsem v této práci zmínila, jelikož si myslím, že je důležitou součástí chudých rozvojových zemí. Humanitární pomoc je krátkodobá, to znamená, že se zaměřuje zejména na mimořádné události, které vždy přichází nečekaně. Instituce jako je Mezinárodní měnový fond a Světová banka jsou velmi důležité, co se týče pomoci rozvojovým zemím. Hrají zde velmi důležitou roli, jsou aktéry rozvojové spolupráce. Dle mého názoru jsou tyto instituce účinné vzhledem k jejich velkému vlivu na světový trh. Spolu s nimi také organizace UNICEF či WHO zde hrají velkou roli, především řeší základní otázky rozvoje. Za zmínění také stojí program EuropeAid. Tento program zajišťuje poskytnutí rozvojové pomoci českými subjekty vůči třetím zemím, což je velmi důležité pro ČR.

Co se týká zahraniční pomoci, tak díky jejím dárcům, nadacím a charitativním organizacím je zde možnost uskutečnění pomoci rozvojovým zemím. Jde zejména o finance, které nadace, dárci a charitativní organizace poskytují rozvojovým zemím. Rozvojová pomoc je důležitá také, co se týče nezaměstnanosti či přezaměstnanosti. Toto se týká například lékařů, kteří mohou pomoci právě v chudých rozvojových zemích. Zahraniční pomoc realizuje rozvojová agentura. Ta kontroluje průběh projektů, vypisuje výběrová řízení a některé projekty musí identifikovat. Zaměřuje se na nejchudší skupiny obyvatel v rozvojových zemích. Nestátní neziskové organizace jsou také důležitou součástí rozvojové spolupráce. Zisk, který si samy vytvoří, musí opět vložit k rozvoji organizace, aby mohly být splněny její cíle. Aktivity, které tyto organizace provozují, slouží k náhradě nedostatečně fungujících služeb nebo neexistujících služeb, které jsou zajišťovány státem. Díky těmto aktivitám je zajištěna pomoc například handicapovaným osobám, pomoc sociálně slabým rodinám, dále jde o realizaci volnočasových zájmových aktivit pro děti nebo osvětovou činnost.

Dílčím cílem této práce byla charakteristika způsobu pomoci Diecézní charity ČB vůči rozvojovým zemím pomocí rozhovorů s pracovníky této charity. Když bych shrnula poznatky díky těmto rozhovorům, tak Diecézní charita pomáhá Zimbabwe, Bulharsku, Bělorusku a Rumunsku. Cíl byl dle mého názoru splněn, jelikož tato charita je efektivní vůči těmto rozvojovým zemím. Co se týče Zimbabwe, tak zde je pomoc charity efektivní a to ihned několika způsoby.

Pomoc je zde zaměřena především na vzdělání. Diecézní charita se dle mého názoru zaměřuje na tuto oblast zejména proto, že dětem, které v této zemi vystudují, se to v budoucnu vrátí. Budou mít možnost se někam posunout a najít si dobré zaměstnání. Ne všem dětem z rozvojových Afrických zemí se toto poštěstí. Také zde financuje dětský domov, který by nemohl být bez těchto financí provozován. Co se týče Rumunska, tak zde je opět efektivnost projevena ve formě podpory vzdělávání. V Bulharsku Diecézní charita projevuje efektivnost ve formě pomoci seniorům nebo handicapovaným lidem. Poslední rozvojovou zemí je Bělorusko, zde je pomoc poskytována pomocí ozdravných pobytů, což bych vyzdvihla jako pozitivní zejména, co se týče zdraví dětí. Dále je důraz kladen opět na vzdělání dětí, kdy charita vyhledá sociálně slabší rodiny a zašle jim finance, je zde nutná kontrola, aby rodiny tyto peníze nezneužily.

Bakalářská práce byla vypracována způsobem, který obohatí čtenáře svým obsahem a zároveň pro ně bude přínosem. Zejména způsob pomoci Diecézní charity rozvojovým zemím je více než zajímavý, ne každý má o těchto aktivitách přehled. Po přečtení bude mít každý možnost uvědomit si, jak závažné problémy jsou v rozvojových zemích, které v naší zemi bereme jako samozřejmost.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. DUŠKOVÁ, Lenka. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2948-9.
2. Exnerová, V. (ed.) (2005): *Globální problémy a rozvojová spolupráce: Témata o která se lidé zajímají*, Praha, Člověk v tísni.
3. Humanitární charta a Minimální standardy pro humanitární pomoc: projekt Sphere. Praha: Portál, c2003. ISBN 80-7178-865-1.
4. FUCHS, Jiří. *Mezinárodní humanitární právo*. Praha: Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informačních služeb, 2007. ISBN 978-80-7278-424-0.
5. TOŽIČKA, Tomáš, ed. *Příliš vzdálené cíle: rozvojové cíle tisíciletí : manuál globálního rozvojového vzdělávání*. Praha: Educon, 2008. ISBN 978-80-254-3279-2.
6. OPRŠAL, Zdeněk. *Mezinárodní rozvojová spolupráce: vybrané aspekty*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-3948-8.
7. Halaxa, P., Fukan, J. (1999): *Česká republika a zahraniční pomoc*. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Volonté. Praha
8. KAVAN, Štěpán a Jakub DOSTÁL. *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při mimořádných událostech: v podmínkách Jihočeského kraje*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. ISBN 978-80-87472-41-5.
9. REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení : [učebnice]*. Praha: Ekopress, 2001. ISBN 80-86119-41-6.
10. PROCHÁZKA, Z. *Humanitární pomoc v České republice*. 3. aktual. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra, 2006. ISBN 80-86640-53-1.
11. JUKL, M. *Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly*. Praha: Český červený kříž, 2000.

Elektronické zdroje

1. Humanitární pomoc, to není jen pomoc materiální nebo finanční – Hasičský záchranný sbor České republiky. *Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Copyright © 2017 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/humanitarni-pomoc-to-neni-jen-pomoc-materialni-nebo-financni.aspx>
2. Vzdělání|Rozvojovka.cz. *Rozvojovka.cz* [online]. Copyright ©2011 [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/vzdelani>
3. *Rozvojovka.cz* [online]. Copyright©[cit.31.01.2017]. Dostupné z: http://www.rozvojovka.cz/download/docs/9_hiv-aids-a-rozvojovy-svet.pdf
4. [online]. Dostupné z: <http://natura.baf.cz/natura/2004/10/20041001.html>
5. Tuberkulóza - popis, příznaky, léčba, očkování, zdroj nákazy. [online]. Copyright © 2015 Avenier a.s. [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <https://www.ockovacentrum.cz/cz/tuberkuloza>
6. Kdo za to může? - Změna klimatu | Příčiny. [online]. Dostupné z: <http://www.zmenaklimatu.cz/cz/fakta/45-priciny/137-kdo-za-to-muze>
7. Životní prostředí a místní rozvoj | Rozvojovka.cz. *Rozvojovka.cz* [online]. Copyright ©2011 [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/zivotni-prostredi-a-mistni-rozvoj>

8. FoRS [online]. Copyright © [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/wp-content/uploads/2014/01/Humanitarni-pomoc-CR.pdf>
9. Historie. ADRA Česká republika [online]. Copyright © 2014 ADRA [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.adra.cz/o-nas/historie>
10. Kdo jsme - Armáda Spásy. *Armáda Spásy - Srdce Bohu, ruce lidem* [online]. Copyright © 2016 Armáda spásy V České republice [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://armadaspasy.cz/o-nas/kdo-jsme/>
11. ČČK - oficiální stránky . *Object moved* [online]. Copyright © Český červený kříž 1999 [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.cervenyriz.eu/cz/kdojsme.aspx>
12. Sociální a zdravotní služby - Charita Česká republika. *Charita Česká republika - Charita Česká republika* [online]. Copyright © 2017 [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/jak-pomahame/socialni-a-zdravotni-sluzby/>
13. Pracujeme v ČR | Člověk v tísní. [online]. Copyright © [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/cs/pomahame-v-cr>
14. [online]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/
15. Česká rozvojová agentura – Česká republika pomáhá. *Česká rozvojová agentura – Česká republika pomáhá* [online]. Dostupné z: <http://www.czechaid.cz/>
16. Neziskový sektor. [online]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Podnikani/Ekonomicka-fakta/Neziskovy-sektor>
17. Zahraniční rozvojová spolupráce ČR | Rozvojovka.cz. *Rozvojovka.cz* [online]. Copyright ©2011 [cit. 31.01.2017]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr>
18. Statistiky chudoby v čase | missio.cz - Papežská misijní díla. missio.cz - Papežská misijní díla [online]. Dostupné z: <http://www.missio.cz/statistiky-chudoby-v-case/>
19. [online]. Copyright © [cit. 11.03.2017]. Dostupné z: <http://czechaid.cz/wp-content/uploads/2016/09/Koncepce-zahranicni-rozvojove-spoluprace-na-obdobi-2010-2017.pdf>

Ostatní zdroje

V bakalářské práci byly využity následující materiály:

- Rozhovor se zaměstnanci Diecézní charity ČB
- Kvardová, 2017

Seznam zkratk

ČB-České Budějovice

OSN-Organizace spojených národů

IRC- International Rescue Comittee

HZS ČR- Hasičský záchranný sbor České republiky

UNESCO- Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu

HIV- virus, který může vést k AIDS

USD- americký dolar

HICP- harmonizovaný index spotřebitelských cen

EU-Evropská unie

EK- Evropská Komise

PROCIV-pracovní skupina pro civilní ochranu

NNO- nestátní nezisková organizace

MZV- Ministerstvo zahraničních věcí

IZS- Integrovaný záchranný systém

FoRS- České fórum pro rozvojovou spolupráci

ČČK- Český červený kříž

ČP-Červený půlměsíc

ČK-Červený kříž

ČKCH- Česká katolická charita

SSSR- Svaz sovětských socialistických republik

MMF-Mezinárodní měnový fond

WHO- Světová zdravotnická organizace

UNICEF- dětský fond OSN

HDP-Hrubý domácí produkt

OECD- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OBSE- Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OZP-Oborová Zdravotní Pojišťovna zaměstnanců bank a pojišťoven

ARS-Asociace pro rozvojovou spolupráci

INEX-Sdružení dobrovolných aktivit

CONCORD- Evropská konference nevládních neziskových organizací pro pomoc a rozvoj

Seznam obrázků a tabulek

- Obr. č. I.:** Tabulka statistiky chudoby v čase str. 17
- Obr. č. II.:** Tabulka přehledu sektorových priorit u prioritních zemí s programem spolupráce str. 48
- Obr. č. III.:** Diecézní charita ČB str. 63